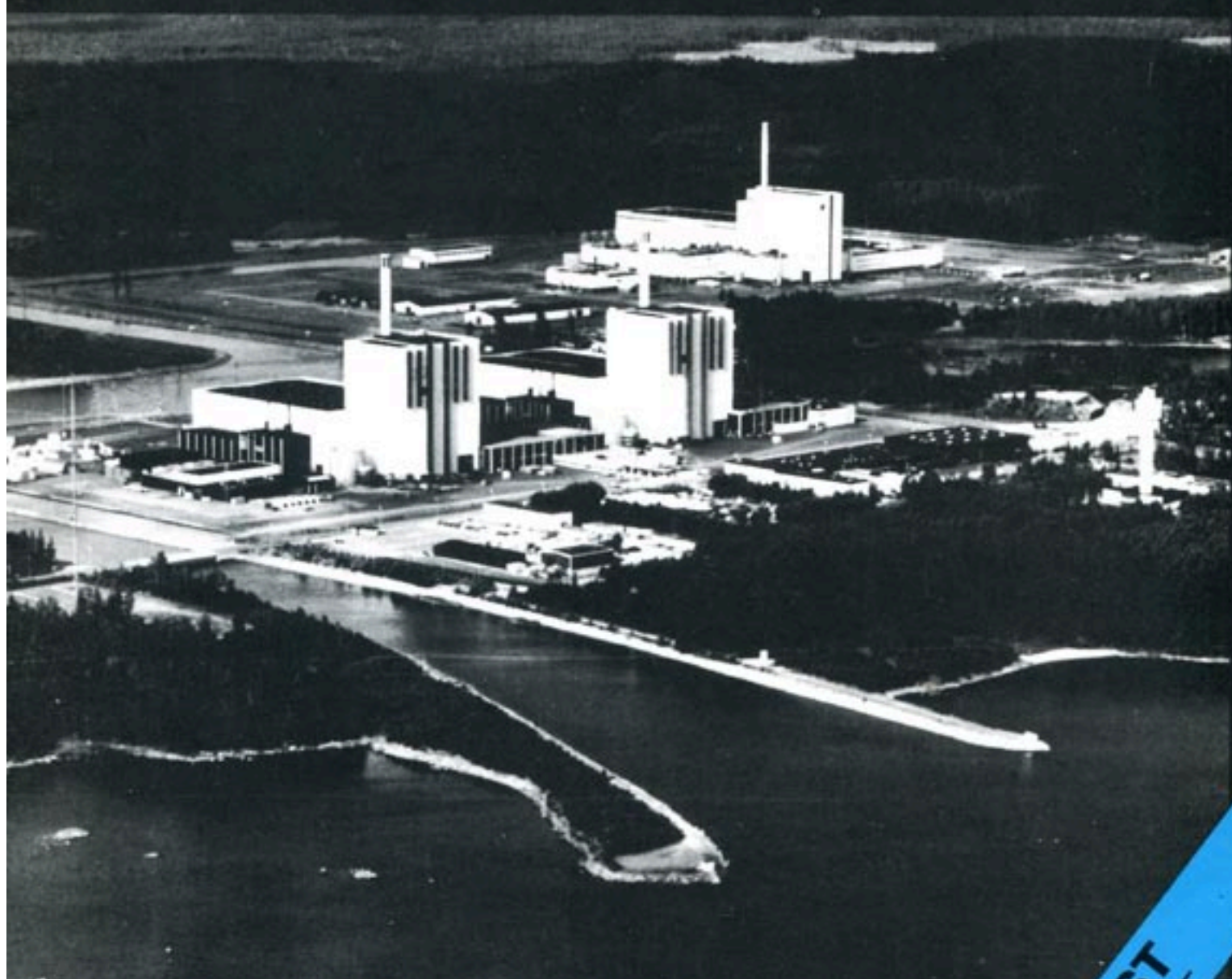

CONTRA

nr 3 1996 (nr 127 från starten) årgång 22 Pris 25:-

**Kärnkraften idag och imorgon
Socialbidragen kostar mer
Contra på "nätet"**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Telefon 08-654 95 52

Telefax: 08-652 48 99

E-post: contra@algonet.se

Internet: <http://www.algonet.se/~contra>

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.

Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 443-5467.

Finland: Minst 100 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 140 norska kronor per år.

Norskt postgiro 0806 199 8277.

Danmark: Minst 130 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár

Redaktion: Tommy Hansson, Carl-Johan Hardt,

Carl G. Holm, Niclas Thorselius och Tommie

Ullman.

Övriga medarbetare: Bertil Häggman, Birger Larsson,

Bertil Lindblom, Arne Sundström, Marek Zyto samt

Christer Arkelors, Italien, Peter Hartvig Danmark, Bertil

Wedin, Mellersta Östern, Allan C. Brownfeld, USA och

Rune Westin, Australien.

Annonser

Johannes Dirlekt 0522-363 50

Presstagd 1996-05-30
Johlforg AB, Vänersborg 1996

CONTRA-NYTT

Boken om Baltutlämningen

Arbetet med översättningen av boken om Baltutlämningen pågår för fullt. Innan halvårsskiftet ska översättningen från lettiska vara färdig. En av de utlämnade balterna berättar i boken sin egen och sina olycksbröders historia. Från den första ryska ockupationen av Baltikum, via fångläger i Sverige och Ryssland och Lettlands självständighet till en senkommen återupprättelse och lunch med kung Carl XVI Gustaf på Stockholms Slott.

I sommar vidtar redigering och i höst tryckning av boken.

Till dags dato har 42 personer bidragit med sammanlagt 30 820 kronor till projektet (det blir i medeltal 734 kronor per person, foljdriktigt är det vanligaste beloppet 500 kronor – 15 personer – och det näst vanligaste 1000 kronor – 7 personer, men det finns både högre och lägre belopp). Alla de 42 som stött utgivningen har fått ett brev från Contra med bekräftelse av bidraget och också ett meddelande om att boken kommer att innehålla en tacksida med namnen på dem som bidragit till finansieringen av boken.

Om Du har gett ett bidrag till projektet utan att ha fått ett särskilt brev från Contra om tacksidan i boken har Du antagligen inte på inbetalningen preciserat att det bidrag Du betalade till Contra avsåg just Baltutlämningsboken. Om Du vet med Dig att Du betalat ett bidrag som egentligen var specialdestinerat till boken kan Du höra av Dig till Contra så ordnar vi till saken innan boken trycks.

Än har också Du som inte ställt upp chansen att bidra till boken. Om Du sätter in ett bidrag på Contras post- eller bankgiro senast den 15 augusti har vi möjlighet att också inkludera Ditt namn bland dem som stött projektet. Inbetalning kan göras på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 443-5467.

Boken kommer att kosta cirka 75 000 kronor att producera – mer om vi får ekonomiska möjligheter att utnyttja hela det rikhaltiga bildmaterial som författaren ställt till förfogande. Hittills har Contra som nämnts fått in 30 820 kronor till projektet. Vi räknar med minst lika mycket i försäljningsintäkter, men fortfarande behövs det ytterligare pengar för att projektet ska gå ihop ekonomiskt. Ditt stöd är därför utomordentligt välkommet.

Ung Vänster blånekar

I ett brev till Contra förnekar Ung Vänsters förbundssekreterare Kalle Larsson att organisationen skulle haft något att skaffa med hotelsebrev mot Contra, som vi berättade om i förra numret. Tyvärr har vi i detta nummer av Contra inte utrymme nog för att publicera Kalle Larssons inlägg. I nästa nummer av Contra ska vi publicera både Ung Vänsters synpunkter och ytterligare material om de för Ung Vänster komprometterande breven till Contra.

Contra istället för dagstidningen

"Istället för Sydöstran" skrev en Contra-prenumerant från Blekinge på inbetalningstalongen. Vi har genom åren räknat med att alla våra prenumeranter ickså läser någon dagstidning för att få bredden på informationen. Men nu har vi alltså också en prenumerant som tycker att Contra ger mer än lokaltidningen. Och som dessutom är vänlig nog att betala in Sydöstrans högre prenumerationsavgift till Contra, trots att Contra förvisso inte kan dyka upp dagligen i brevlådan.

Rad- annonser

Republikaner

Finns någon eller några som vill bilda en borgerlig politisk organisation med beteckningen "Republikanerna"? Rings Bengtsfors 0531-612 65, Evald eller Malmö 040-94 86 77, Michael. Ni kan ha det som hobby.

Omslag: Forsmarksverkets tre kärnkraftsaggregat i hjärtat av Roslagen. Se vår artikel på sidorna 3-4! (Foto: Göran Hansson)

Contra på Forsmark:

Av Tommy Hansson

Hur skall det gå för kärnkraften?

Om de tre aggregaten vid Forsmarks kärnkraftverk skulle stängas av och ersättas med kol-drift skulle kraftbolaget tvingas bränna 25 000 ton kol per dygn för att nå motsvarande effekt. Miljökonsekvenserna av en sådan åtgärd skulle givetvis bli förödande.

De som vill avveckla kärnkraften senast till år 2010 värjer sig inför sådana jämförelser och talar om så kallade alternativa energikällor. Men det börjar bli bråttom att i så fall utveckla dessa...

Orsaken till att vi överhuvudtaget har kärnkraft är elbehovet – el till de svenska industrierna och till uppvärmning av våra bostäder vintertid. Idag svarar kärnkraft för cirka 44 procent och vattenkraft för cirka 45 procent av elproduktionen. Övriga källor står för 6 procent (varav vindkraft 0,1 procent) medan vi exporterar cirka 5 procent av vår elproduktion.

Erik Rudolfsson vid informationsavdelningen för Forsmarks kraftgrupp är av naturliga skäl betänksam inför framtiden.

–Risken är att vi vid en avveckling tvingas ersätta kärnkraften med energikällor som vi egentligen ur miljösynpunkt inte skulle vilja ha. Försurning av sjöar är en riskfaktor som Sverige på grund av vår kalkfattiga berggrund är extra känsligt för, jämfört med övriga europeiska länder.

Harrisburg-Tjernobyli

Som bekant var det i Sverige centerpartiet som gick i spetsen för kärnkraftsmotståndet med början på 1970-talet. Elaka bedömare hävdar att det skedde på grund av centerns behov att hitta en riktigt röstknipande fråga. Och förvisso gick det bra i valet 1976, där partiet blev störst i den borgerliga koalitionsregeringen – men med en sällspord läsning vid kärnkraftsmotståndet som politiskt credo.

Aggregaten vid Forsmark ligger i naturskön omgivning i hjärtat av Roslagen. (Foto: Tommy Hansson)

Senare kom folkomröstningen 1980, i vilken ja-linjerna 1 och 2 fick 58 procent av rösterna. Därmed röstade svenska folket för att ha högst tolv reaktorer i drift och när dessas tid ansågs vara ute avveckla kärnkraften. Förutsättningen var att avveckla kärnkraften "i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för upprätthållande av sysselsättning..."

Det var efter folkomröstningen som riksdagen 1980 uttalade att "högst tolv kärnkraftverk kan utnyttjas under sin tekniska livstid, som bedöms vara 25 år från drifttagningen." Det årtal som då skulle bli aktuellt var 2010.

Om det inte 1979 skett en uppmärksammat olycka vid ett kärnkraftverk vid Three Mile Island, Harrisburg, USA, hade det förmodligen inte blivit någon folkomröstningen över huvud taget. Denna den "största katastrofen i kärnkraftens historia", som ledde till att en tredjedel av en reaktorhård smälte, resulterade i noll dödade och noll skadade. En total härdsmalta förhindrades av flera skyddssystem, vilka kärnkraftsmotståndarna tidigare försäkrat aldrig skulle fungera. På visst sätt visade därför incidenten i Harrisburg att den västerländska kärnkraftens säkerhetssystem mer än väl håller måttet om ett allvarligt fel uppstår!

Olyckan i Harrisburg visar hur viktigt

det är med en rejäl inneslutning av reaktor-kärlet. Det var precis det som inte fanns i ukrainska Tjernobyli vid den fruktansvärda olyckan 1986. Vad som hände där var att personalen i strid med alla regler stängde av grundläggande säkerhetssystem för att göra en serie prover. Härden, som till skillnad från alla svenska kärnkraftverk alltså saknade effektiv inneslutning, upphettades kraftigt och stora volymer grafit fattade eld på ett explosionsartat sätt. Radioaktiva ämnen trängde ut ur reaktorbehållaren med förödande konsekvenser som följd.

"Öststatslag"

Olyckan i Tjernobyli kunde alltså inte ha skett här. Ändå fortsätter kärnkraftsmotståndarna att måla upp hiskeliga hotbilder, och svensk lagstiftning har utformats så att det i princip är förbjudet att i Sverige ens tänka på att utveckla kärnkraften – denna må sedan vara svensk eller utländsk.

–En ren öststatslag som heller knappast fungerar i praktiken, framhåller Forsmarks Erik Rudolfsson.

Lagskrivningen försvårar svenska ansträngningar att med svensk kärnteknologi hjälpa de forna öststaterna och sovjetrepublikerna med sin kärnkraft; det ofta nämnda kärnkraftverket i litauiska Ignalina ligger bara några tiotal mil från den svenska kusten.

Den som i likhet med Contras utsände gör ett besök i Forsmark slås av hur väl-skött allting är. I samtliga tre reaktorer – uppförda 1980, 1981 och 1985 – är säkerhetsbestämmelserna minutiösa, liksom i det bergutrymme under havsytan där kärnkraftsverkets avfall förvaras. Reaktorbesökare utrustas med skyddsrock och -skodon och måste efter besöket genomgå särskilda radioaktivitetstest. Allting är skinnande rent. Säkerheten förhöjdes ytterligare 1988, då varje svensk reaktor fick ett särskilt filter för att definitivt förhindra att några farliga ämnen når omgivningen vid ett olyckstillbud.

I den miljöriktade approach Forsmarks kraftgrupp utvecklat ingår inte minst självård i den så kallade biotestsjön. (Foto: Tommy Hansson)

Den överdrivna avfallsrisken

Av alla kärnkraftens beståndsdelar är det måhända avfallet som mest skrämmer upp folk. I en lokal folkomröstning i Storumans kommun 1994 sade 70 procent av de röstande nej till att ens undersöka möjligheterna av slutförvaring av det svenska kärnavfallet i den egna kommunen; bara 30 procent röstade ja.

Men riskerna med avfallet är våldsamt överdrivna. Den totala mängden kärnavfall i Sverige 1972-2010 har beräknats till 210 000 kubikmeter. Som en jämförelse kan nämnas att denna volym motsvarar ungefär en tredjedel av Globens storlek. Efter 30-40 år har radioaktiviteten sjunkit med 90 procent, medan däremot återstående 10 procent alltför måste betecknas som farligt och skall kunna förvaras under betryggande former i 100 000 år.

Den metodiska genomgång en Forsmarks-besökare får av avfallshandlingen visar att säkerheten är något man tar på djupt allvar. I Sverige har vi ett så kallat

multibarriärsystem, där de båda första barriärerna mot en läcka utgörs av själva avfallskapselns material; man talar i dag om en stål kapsel innesluten i en större kopparkapsel. Utanför kapseln lägger man så lager av bentonit, och därefter finns urberget.

–Det är inga billiga saker, vi räknar med att ett djupförvar någonstans i Sverige efter 2010 kommer att kosta ca 55 miljarder kronor, säger Forsmarks representant. Inställningen är att säkerhet på det här området "måste få kosta".

Var djupförvaringen av de svenska atom-soporna skall ske är ännu inte bestämt, men det är meningen att förstudier skall ske på fem-tio potentiellt lämpliga platser, sådana som kan erbjuda en bergrund av dimensionerna 1x1 km.

För sent

Den svenska kärnkraftsdebatten är på många sätt mycket verklighetsfrämmande. Det tycks finnas en stor längtan efter vad som kan kallas "den stora lösningen" som på ett klick löser alla Sveriges energibehov, givetvis utan att miljön äventyras. Alltför sällan betänker man att det för närvarande saknas realistiska alternativ. De miljarder som satsats på utvecklande av exempelvis sol- och vindkraft, utnyttjande av landets torvtillgångar, naturgas etc har inte kunnat visa någon framkomlig väg.

Tvärtom står det numera klart för många industriidkare och politiker att kärnkraften är och förblir den effektivaste, billigaste och miljövänligaste kraftkällan. Fossila bränslen som olja och kol med flera är i dag de enda realistiska alternativen, och det är väl känt att de leder till betänk-

liga miljökonsekvenser i form av bland annat ökade koldioxidutsläpp. Därför ifrågasätter alltfler det magiska året 2010. –Och tekniska framsteg under senare år har gjort att vi numera kan köra reaktorer-na långt efter hittills fastställda slutdatum, säger Erik Rudolfsson på Forsmark. Nu kan vi till och med klara att ge reaktor-behållaren en längre livstid.

Karl-Axel Edin, fil dr i teoretisk fysik och som i över tjugofem år arbetat med energifrågor, ifrågasätter i boken *Att avveckla eller inte* (Industriförbundet 1995) 2010 som avvecklingsår. Han hävdar bland annat: "Förutsättningarna för elproduktion med förnybar energi är sämre idag än 1980, tvärtom vad regeringen förutsåg i folkomröstningen. De enda förnybara alternativen för elproduktion som har rimliga kostnader är vindkraft och biobränslekraft. Men de är dubbelt så dyra som gas- och kolkraft. Utsikterna att de under de närmaste decennierna skall kunna konkurrera med gas- och kolkraft är små. Skall kärnkraftavvecklingen anstå till förnybara alternativ blir tillgängliga till rimliga kostnader kan ingen avveckling ske före år 2010."

Edin, som varit verksam i bland annat industridepartementet, 1976 och 1981 års energikommissioner, statens energiverk samt i Kraftsam, menar helt enkelt att det i dag är för sent att besluta om avveckling fram till 2010. Boken kan rekommenderas!

Fotnot: "Tjornoby" är den ukrainska stavningsen av den omskrivna olycksorten och bör följaktligen tillämpas, eftersom orten ligger i Ukraina.

Fil dr Karl-Axel Edin analyserar i sin bok Att avveckla eller inte (Industriförbundet) den svenska kärnkraftens framtid.

Socialbidragsnotan dubblad på fem år

Av Carl G. Holm

Socialbidrag är en mycket liten del av statens och kommunernas utgifter för sociala ändamål. Socialdepartementet svarar för 50 miljarder i barnbidrag och andra kostnader för barn. Sjuka och gamla kostar statskassan 120 miljarder. Arbetsmarknadsdepartementet svarar för 70 miljarder kronor för att bekämpa arbetslösheten. Mot den bakgrunden blir socialbidragens sammanlagt 10 miljarder kronor en blygsam utgift. Men det är en snabbt växande post. I motsats till de stora tunga utgiftsposterna, där olika nedskärningar genomförs.

Till en del förklaras uppgången av socialbidragen av de dåliga tiderna. Med lägre inkomster och ökad arbetslöshet är det alltför svårt att klara sig. Med lägre bidragsnivåer i de allmänna socialförsäkringssystemen (sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring osv) blir det också fler människor som hamnar under gränsen för socialbidrag. Även en blygsam minskning med någon procent i inkomsterna kan ju medföra att en person trillar under gränsen för vad som krävs för socialbidrag.

Men det finns också ett antal speciella faktorer bakom explosionen i socialbidragskostnader under de senaste åren. Och en explosion är det. Mellan 1990 och 1995 ökade kostnaderna för socialbidrag med 130 procent (eller 88 procent om vi räknar bort inflationen). Vi ska i den här artikeln titta närmare på tre faktorer: 1) Grunden för socialbidragssystemet är felkonstruerad, sättet att beräkna socialbidragen gör att socialbidragstagarna får standardhöjningar, samtidigt som genomsnittssvensken utan socialbidrag får stan-

dardsänkningar 2) De administrativa domstolarna (länsrätterna, kammarrätterna och regeringsrätten) anser att socialtjänstlagen är mer generös än vad kommunernas sociala myndigheter gör; gång på gång har det till exempel fastställts att socialbidrag i små landsortskommuner ska baseras på levnads-kostnadsberäkningar som socialstyrelsen gjort och som till stor del baseras på kostnadsnivån i de stora städerna 3) Invandrarna får allt svårare att klara sin egen försörjning.

Socialbidrag – sista utvägen

Socialbidrag är en yttersta möjlighet att garantera en person en rimlig levnadsstandard, när alla andra möjligheter är uttömda. Det är och ska vara sista möjligheten för den som saknar arbete eller tillräcklig inkomst i förhållande till sin försörjningsbörda. Det är kommunerna som betalar ut socialbidrag och det finns en särskild uppbyggd byråkratisk apparat för att hantera bidragen. Dit – till "socialen" – kan den som råkat i problem vända sig för att få hjälp med sin försörjning.

Kommunerna styrs av socialtjänstlagen, som säger att den enskilde ska tillförsäkras en "skälig levnadsnivå". Den statliga Socialstyrelsen utger råd om socialbidrag som beräknar vad som är skälig levnadsnivå. I normen tar man hänsyn till kostnader för olika familjetyper. Om man jämför vad dagens genomsnittsfamilj har att leva på är skillnaden mot socialbidragsnormen inte stor. Genomsnittsfamiljen gör av med ungefär 1.000 kronor per person och månad mer än socialbidragsnormen. För en genomsnittlig arbetarfamilj inskränker sig utrymmet för extrakonsumtion till 600 kronor per månad. Och då bör det noteras att även socialbidragstagarna ligger över normen. Att de ligger över normen förklaras officiellt med att de under delar av året har inkomster utöver socialbidraget och i praktiken naturligtvis också med fusk – socialbidragstagare jobbar svart och tjänar extra.

Många är berättigade – få får några pengar

Under 1992 hade 690 000 hushåll (av 4,7 miljoner, dvs 15 procent) en årsinkomst som låg under socialbidragsnormen. Eftersom en större familj innebär större behov och högre summor, var det en ännu större andel av befolkningen som ingick i hushåll som hade årsinkomster under socialbidragsnormen. Det kan uppskattas att en fjärdedel av befolkningen var berättigad till socialbidrag.

Till skattebetalarnas lycka var det bara 20 procent av de berättigade som begärde bidrag. Den stora majoriteten, 80 procent, klarade sig ändå. Hur kunde de klara sig? Det finns flera förklaringar. En är att det faktiskt går att leva med inkomster under normen. Socialbyrån delar inte ut några pengar till den som har bil, fritidshus eller besparingar. Och bor man i för stor lägenhet eller villa kan socialbyrån ställa krav på flyttning till mindre innan bidrag betalas ut. Det är säkert många som suger på ramarna istället för att sälja sin älskade Saab 99 av 1981 års modell eller farfars torp i Småland. Eller som lever på besparingar eller lån från släktingar istället för att vända sig till socialen.

Det är helt klart att antalet personer som lever under socialbidragsnormen har ökat kraftigt sedan 1992. Och för större familjer (med minst fyra barn) är kombinationen av inkomster, beskattning och norm sådan att en majoritet faktiskt är berättigade till socialbidrag. Det är till och med så att den genomsnittliga konsumtionsnivån – för dem som får socialbidrag och för dem som klarar sig utan – ligger 1.000 kronor i månaden under socialbidragsnormen. För att komma upp till socialbidragsnormen för en trebarnsfamilj behövs det inkomster på 30.000 kronor i månaden. En genomsnittlig trebarnsfamilj tjänar bara obetydligt mer. Det har beräknats att 40 procent av trebarnsfamiljerna och 24 procent av tvåbarnsfamiljerna ligger under socialbidragsnormen.

Feltänkt bidragssystem

Socialstyrelsen fastställde normerna för socialbidrag 1985. Normerna skulle ge en rimlig levnadsnivå och räknas upp med konsumentpriserna (uttryckta som höjningen av basbeloppet). Naturligtvis går det att ha synpunkter på hur hög levnadsnivån ska vara för socialbidragstagaren. Den frågan ska emellertid inte diskuteras här. Istället ska vi titta på tre tveksamheter av principiell räckvidd.

Den viktigaste är att bostadskostnaden inte ingår i normen. När socialbyrån beräknar om en person ska vara berättigad till bidrag eller inte börjar man med att räkna bort kostnaderna för bostaden (hyran eller räntor och amorteringar för den som bor i eget hus). Bostadskostnaden betalas sedan separat – utöver normen. Så gjorde Socialstyrelsen naturligtvis också när den beräknade normen 1985. Det anmärkningsvärda är vad som hänt sedan dess. Bostadskostnaderna har skjutit i höjden genom högre räntor, minskade subventioner och ändringar i skattesystemet. Sedan 1985 har bostadskostnaderna ökat med 30 procent i inflationsjusterade priser. Eftersom bostadskostnaden normalt utgör 25-30 procent av hushållets inkomster betyder den här kostnadshöjningen i genomsnitt att mellan 7 och 9 procent av hushållets inkomst tagits i anspråk för ökade bostadskostnader. Det här har för den som inte får socialbidrag kompenseras genom lägre matpriser (också här naturligtvis justerat för inflationen). Trots att maten står för hälften av de kostnader som socialbidragen har kalkylerats på justerades socialbidragen inte ens ned vid senaste årsskiftet, när matmomsen sänktes. Följden blev att socialbidragstagarna vid årsskiftet fick en höjning av den reella standarden med ytterligare 2-3 procent. Normalinkomsttagaren har klarat av de höjda bostadskostnaderna med minskade matkostnader. Socialbidragstagarens situation är emellertid betydligt mer gynnsam. Varje år räknas socialbidragssnormen upp med inflationen, inräknat ökningen av bostadskostnaderna. Men socialbidragstagaren bekymras inte av ökade bostadskostnader och har därmed alltså fått en kraftig höjning av sin levnadsstandard under de gångna tio åren.

En annan tvekelaktig aspekt på socialbidragssnormen är att den inkluderar en rad kostnader för varor av sällanköpskaraktär. Den som under lång tid lever på socialbidrag behöver naturligtvis köpa kläder, hus-

Socialbidrag ska vara en sista utväg, när den vanliga socialförsäkringen inte längre räcker. Med sämre tider och lägre ersättningar i socialförsäkringen har alltfler blivit beroende av socialbidrag och annan hjälp.

geråd, möbler, radio och kanske TV. Men det normala är att socialbidrag utbetalas under en kortare tid. Och under ett halvår klarar sig nog de allra flesta utan nya möbler och kanske även utan nya kläder. Ändå ingår en summa för möbler i socialbidragssnormen. Liksom för övrigt även läkar- och tandvård, hemförsäkring, fackföreningsavgift, TV-licens, tidningsprenumeration och kostnad för att utöva någon idrott.

En del kommuner försöker nu, mot bakgrund av de exploderande socialbidragsskostnaderna, att skilja mellan en korttidsnorm och en långtidsnorm. Den som får socialbidrag bara några månader blir utan den del som ska räcka till möbler, kläder och TV, medan den som är bestående beroende av bidrag får vända sig särskilt till socialen för att få pengar till kapitalvarorna.

Domstolarna tar makten från kommunen

Socialbidragen är en kommunal angelägenhet. Så har det alltid varit i Sverige. Det var socknen som skulle ta hand om de fattiga. Det var de lokala makthavarna som bäst visste vilka behov som fanns – och vilka människor som hade behoven. Socialbidragen konstruerades på samma sätt. Det var de lokala kommunalmännen som viss-

te vad det kostade och visste vilka som behövde stöd.

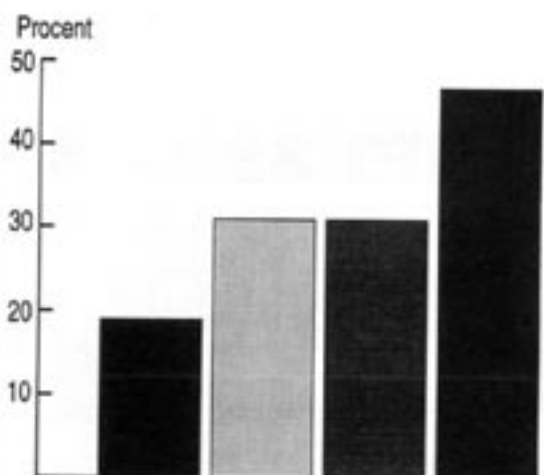
Men med större kommuner försvann den lokala förankringen. Det blev anställda tjänstemän (socialsekreterare) istället för förtroendevalda, som skulle ha hand om det praktiska arbetet. Och de fick normer. Så småningom fick även kommunerna normer från centralt håll.

När kommuner har anpassat sig till de lokala förhållandena och sänkt bidragen under normen har en mer förslagen socialbidragstagare kunnat överklaga till länsrätten (och sedan kammarrätten och regeringsrätten). Det har visat sig att domstolarna anser att det som var tänkt som en rekommendation i själva verket är ett minimikrav. Den som har fått mindre än normen har domstolsvägen kunnat få mer. Ett av de mer välkända fallen är Thailands-resenären från Tyresö, en av Stockholms förorter. Genom ett snällt liv och överklagande av socialbidragsbeslut sparar han ihop till en Thailandsresa. Väl i Thailand super han och lever gott tills pengarna är slut och åker då tillbaka till Sverige för att på nytt begära socialbidrag. Eftersom kommunen inte uppskattat att betala supresor till Thailand har man dragit in på bidragen, men varje gång fått bakslag i domstol.

En del kommuner har hävdad att Socialstyrelsens norm bygger på förhållandena i storstäderna, och därför dragit ner på bidragen. Också i det fallet har domstolarna upphävt kommunens beslut och krävt högre bidrag. När socialnämnden i något fall trots utslag i domstol vägrat betala ut det högre beloppet har nämnden kollektivt ställts till ansvar och dömts till böter. Viss uppmärksamhet fick ett fall i Kungsbacka, som var uppe till prövning i tingsrätten tidigare i år. Socialnämnden vägrade att betala de drygt 33 000 kronor som en flykting från Libanon begärt för en resa till hemlandet för att där undersöka om hon kunde flytta tillbaka. Avslaget överklagades och länsrätten fann att kvinnan var berättigad till socialbidrag för Libanon-resan. Socialnämnden vägrade trots detta att betala ut pengarna och nämndens ledamöter dömdes senare till dagsböter för att de vägrat att verkställa länsrättens beslut. Till saken hör att kvinnan genom att sälja några möbler (som hon tidigare köpt för socialbidrag) lyckades få ihop till biljett åt både sig och sina barn.

Det har emellertid visat sig att det finns ett sätt för kommunerna att kringgå Socialstyrelsens strikta normer. Men det är ett dyrt och administrativt krångligt sätt. Kommunen kan besluta att vissa delar av det som Socialstyrelsen anser tillhör skiljaktig levnadsnivå inte ska ingå i den lokala normen för socialbidrag. Istället ska den behövande vända sig särskilt till Socialnämnden när han eller hon behöver kläder, husgeråd eller möbler. Det kostar naturligtvis mycket att handlägga sådana ansökningar individuellt, men det är den enda metoden som kommunerna har tillgång till för att komma runt de strikta reglerna.

Socialbidragsnormen för 1996 uppgår till 3 451 kronor per månad för en ensamstående och 5 712 kronor för sammanboende (tillägg görs för varje barn, storleken beror på barnets ålder). Observera att beloppen gäller efter avdrag för skatt och hyra. I Täby kommun, med landets lägsta kommunalskatt, motsvarar socialbidragsnormen för en ensamstående en månadsinkomst på 12 345 kronor. I en kommun med normal skattesats ungefär 13 500 kronor. Medelinkomsten var 1992 9.200 kronor per månad. Marginalen till socialbidragsnormen är – efter avdrag för skatt och uppräkningsinflationen – 1.200 kronor per månad. För den som har barn hamnar kalkylen mycket snabbt på minus.

Så här utvecklades enligt socialstyrelsen nettoinkomsten för genomsnittssvensken, arbetarfamiljen med två inkomsttagare, dito med två barn och slutligen socialbidragstagaren. Jämförelsen avser 1993 mot 1989.

Invandrare som lever på socialbidrag

Den som säger att invandrare lever på socialbidrag beskylls snabbt för att vara rasist. Men sanningen är att många invandrare lever på socialbidrag för att de inte kan eller vill skaffa sig någon annan försörjning. Problemet kommer att bli uppmärksammat under det kommande året eftersom det är kommunerna som ska betala socialbidragen. Och det blir just de kommuner som under några år gjort goda affärer på att ta emot flyktingar med hjälp av statliga bidrag som nu ska stå för kostnaderna för de flyktingar de tagit emot. Under de första tre åren har kommunerna fått så generösa bidrag från staten att flyktingverksamheten normalt gett överskott. Men det fjärde året står kommunalmännen inför ett olöst försörjningsproblem. Det är där många kommuner kommer att hamna under 1997, då flyktingvågen från Bosnien värker ut i kommunalt ekonomiskt ansvar, sedan staten anser att den gjort sitt. Vi gissar att många kommunalmän börjar att klaga på de ekonomiska villkor som de själva utnyttjat när det hela nu börjar gå med underskott. Det blir en mycket intressant konflikt mellan den centrala statsmakten och kommunerna.

Enligt en färsk rapport från socialstyrelsen går hälften av socialbidragen till vad man kallar för utländska hushåll. Visserligen är tre fjärdedelar av de hushåll som får bidrag svenska, men de utländska hushållen får mer pengar per hushåll eftersom bidragen utgår under längre tid och de utländska

hushållen dessutom är större. En svensk socialbidragsfamilj får i genomsnitt 18.000 kronor per år. Ett genomsnittligt flyktinghushåll 52.000 kronor. Till utländska hushåll räknas bara dem där någon av makar/sambor är utländsk medborgare. Knappt hälften av de utländska hushållen var flyktingar, medan återstoden haft permanent uppehållstillstånd i Sverige i minst tre år. Utländska medborgare som är födda i Sverige får oftare socialbidrag än svenska medborgare, men mer sällan än utländska medborgare födda utomlands. Människor som är födda i Central- eller Västeuropa eller USA får ungefär lika ofta socialbidrag som de som är födda i Sverige. Sydeuropéer och "jugoslaver" får oftare socialbidrag än svenskar. Nordbor får 80 procent oftare socialbidrag än svenskar och östeuropéer dubbelt så ofta som svenskar. Turkar fick socialbidrag 2,5 gånger så ofta som svenskfödda och personer från Latinamerika, Asien och Afrika mer än tre gånger så ofta som svenskar.

Att utlänningarna är överrepresenterade beror naturligtvis i första hand på att de saknar arbete. Men också på att de saknar den sociala norm som säger att man inte går till socialen annat än som en absolut sista utväg.

En växande belastning på socialbidragen är invandrare i pensionsåldern. För att få full folkpension (och pensionstillskott) måste man ha bott i Sverige i 40 år innan uppnådda 65 år (för flyktingar gäller delvis andra regler). Det spelar ingen roll om man arbetat eller ej. Den som bara varit till exempel tio år i Sverige får bara en kvarts folkpension osv. Det innebär att invandrare som kom till Sverige efter fyllda 25 inte får full folkpension. Sällan får de någon pension från det gamla hemlandet och lösningen blir socialbidrag. Staten (som står för folkpensionerna) lastar över ansvaret till kommunerna, som står för socialbidragen. För ATP gäller liknande regler, men intjänandetiden är trettio år istället för fyrtio – men då förutsätts inkomstbringande arbete. Utlänningar svarar följdriktigt för tre fjärdedelar av socialbidragskostnaderna för personer över 65 år! Och detta trots att det för närvarande är ganska få invandrare i de högre åldrarna. Här kan vi se ytterligare ett besvärligt ekonomiskt problem som kommer att växa under de närmaste åren.

Den kompromisslöse Bukovskij

När den sovjetiske diktatorn Leonid Bresjnev fyllde sjuttio år i december 1976 lät han i ett försök att bättra på Sovjetunionens dåliga anseende frige den fängslade dissidenten Vladimir Bukovskij. Denne utväxlades genom den amerikanska Carter-administrationens medling mot den chilenske kommunistledaren Luis Corvalán. Väl i frihet blev Bukovskij en av de mest kompromisslösa opinionsbildarna mot den sovjetiska diktaturen. Han är numera akademiker i Storbritannien.

Idén att utväxla Bukovskij mot Corvalán kom ursprungligen från Andrej Sacharov, vars förslag först togs upp positivt av Pinochet-regeringen i Chile. Därefter engagerade sig den amerikanska regeringen, och en vecka före jul 1976 kunde Vladimir Bukovskij sätta sig på ett Aeroflot-plan från Moskva med destination Kloten-flygplatsen i Zürich, Schweiz. Samma dag anlände Luis Corvalán, som suttit i chilenskt fängelse i tre år utan rättegång, till samma flygplats i ett Lufthansa-plan.

De båda planen parkerade cirka 500 meter från varandra och 800 meter från flygplatsens terminalbyggnad. Medan Bukovskij omfamnades av släktingar och vänner i det fria Schweiz, fortsatte Corvalán till sitt andliga hemland Sovjetunionen.

Avtärt utseende

Vid en presskonferens i Schweiz sade den sovjetiske dissidenten – med tolv års fängelse- och lägervistelser bakom sig – bland annat följande: "Jag är en politisk fånge på permission. Om jag återvänder till Sovjet blir jag fängslad."

Bukovskij valde i friheten också att gå till hårt angrepp mot Helsingforsavtalet, vilket han ansåg endast hade tillkommit som ett knep från Moskvas sida att lura västvärlden till ensidig nedrustning och för att

Vladimir Bukovskij under ett framträdande i Stockholm 1985. (Foto: Tommy Hansson)

slå ned medborgarrättsrörelsen i det sovjetiska imperiet. Bukovskij pekade på att förhållandena i de sovjetiska fängelserna försämrats drastiskt efter avtalets ingående.

Vladimir Bukovskijs påståenden fick en skrämmande tyngd genom hans eget avtärda utseende. En schweizisk läkarundersökning visade att han led av undernäring efter att ha tillbringat den närmast föregående tiden i isoleringscell och serverats varm mat bara varannan dag.

Uppehållet i Schweiz blev endast ett kort mellanspel för den frigivne politiske fången, som i januari 1977 anlände till en lantegendom i Sussex, England. Där fick han ett varmt välkomnande av en brittisk skådespelare vid namn David Markham, som under sex års tid i samarbete med bland andra Amnesty International och den före detta sovjetiska politiske fången Victor Fajnbjerg engagerat sig för Bukovskijs frigivning.

Efter en tid i England och Cambridge-universitetet begav sig Bukovskij till För-

enta staterna och universitetet i Stanford innan han återvände till England för att doktorera i ämnet "neuroscience".

"Femton månader i helvetet"

Vladimir Bukovskij har beskrivits som "en helt vanlig Moskva-pojke". Han föddes 1942 som son till en hård och inskränkt partifunktionär, som snart skildes från modern. Vladimir kom jämte sin syster att växa upp i en enrumslägenhet i Moskva.

Till en början klarade sig den pigge och skojsfriske pojken bra i skolan – ända tills han relegerades efter att ha givit ut en satirisk stenciltidning. Han kunde senare ändå vinna inträde vid universitetet i Moskva, där han ägnade sig åt studier i biofysik. Efter två år relegerades han också därifrån efter att ha medverkat i den underjordiska litterära tidskriften *Phoenix*.

Bukovskij fick i början av 1960-talet trots allt arbete som programmerare. Han bodde nu tillsammans med sin mor och förde till det yttre en normal sovjetisk tillvaro. Så

organiserade han emellertid en icke-officiell konstutställning och greps i maj 1963. I sin ägo hade han jämväl den av sovjetmyndigheterna förbjudna boken *Den nya klassen* av den jugoslaviske oliktankanden (före detta kommunisthögparen) Milovan Djilas.

Bland det sovjetiska systemets behandlingsmetoder mot oliktankande hörde att spärra in dem på sinnessjukhus, och det var vad som hände Vladimir Bukovskij. Han undersöktes av en grupp psykiatriker som förklarade att den unge mannen icke var ansvarig för sina handlingar och därför måste spärras in och få adekvat "vård" – Bukovskij skickades därpå till Leningrads mentalsjukhus för fångar där han enligt egen utsago kom att tillbringa "femton månader i helvetet". Tack vare studier i engelska språket lyckades Bukovskij bevara sin själsliga hälsa.

Efter tiden på sinnessjukhus i Leningrad åkte Bukovskij ut och in vid sovjetiska anstalter och fånginrättningar av olika slag. Efter tre år i fångläger i Bor inledde han 1970 det arbete som skulle göra honom världsberömd – han beslöt sig nämligen för att avslöja det sovjetiska systemet att spärra in politiska dissidenter i mentalkliniker. Bukovskij reste medan han befann sig utanför fångelsemurarna från stad till stad i Sovjetunionen och lyckades komma över de rättsmedicinska, psykiatriska diagnoserna för sex oppositionella vilka i likhet med honom själv fängslats på mentalsjukhus för sina åsikters skull

Inre frihet

Bukovskij lyckades med prestationen att få över sitt för Sovjetunionen och kommunismen komprometterande material till den fria västvärlden, vilket givetvis väckte stor uppståndelse. Samtidigt fanns i väst sovjetanhängare, tvivlare och tvehågsna vilka av skilda och ibland tämligen komplicerade skäl inte ville veta av dylika anklagelseakter.

När Bukovskij således begärde att den internationella psykiatriska konferensen i Mexico City skulle ta upp det sovjetiska psykiatrimissbruket ville arrangörerna inte irritera de sovjetiska gästerna och lät saken bero. I Bukovskijs hemland slog dock hans avslöjande ned som en bomb efter att ha publicerats illegalt i form av *samizdat*-skrifter, särskilt sedan en ung kvinnlig, sovjetisk psykiatriker ställt sig på de oppositionellas sida; hon tvingades senare i landsflykt.

I mars 1971 greps Bukovskij åter efter att ha distribuerat vad som rubricerades som "antisovjetisk propaganda". Skenrättegångar och nya vistelser i läger och fånganstalter följde. I fångelset i Perm lyckades Bukovskij att i samverkan med oppositionskollegan Semjon Gluzman sammanställa det skakande arbetet *En oppositionsmans handbok i psykiatri*.

Bukovskijs oförtrutna arbete för demokrati och öppenhet krävde naturligtvis sin tribut. Under de fyra år som föregick hans frigivning levde Bukovskij under extremt svåra förhållanden. Han utsattes för såväl isolering och tortyr och annan förnedrande behandling som halvsvält. Temperaturen i cellen underskred ofta noll grader. Han drabbades av infektioner i lever och lungor samt av magsår och bedömdes av fängelseläkarna ha närmast obefintliga möjligheter att överleva det sjuåriga fängelsestraff han dömdes till.

Men så kom fångutbytet mellan Bukovskij och Corvalán 1976. När den förre i början av 1977 tillfrågades varför han aldrig gav upp sin kamp svarade Bukovskij: "Det var en fråga om inre frihet. När en människa äger den inre friheten och förblir sann mot sin tro och sina vänner kan ingen beröva honom den friheten."

Profetisk klarsyn

Efter att ha etablerat sig i väst angreps Vladimir Bukovskij av vänstern för att låta sig utnyttjas av "högerkretsar". Han blev inte svaret skyldig:

"Jag är inte rädd för att sovjetiska dissidenter skall bli utnyttjade för politiska ändamål i väst. Ingen av oss tänker i kategorierna höger eller vänster, reaktionär eller progressiv. I fånglägren hade vi taggtråd både till höger och vänster. För oss existerar inte de kategorierna därför att de inte kan existera i det sovjetiska politiska livet. Vi talar i väst med alla som vill höra på oss, till alla som är villiga att göra något för vår sak. I väst tycks det vara viktigare med vem man talar än vad man säger. För oss är det oväsentligt. Det är vår uppgift att berätta sanningen om den totalitära sovjetiska regimen och tala om hur den verkar. Det är det väsentliga."

Då Vladimir Bukovskij kom till Stockholm i mars 1985 i egenskap av ordförande i den internationella, antikommunistiska motståndsrörelsen Resistance International varnade han emfatiskt västvärlden för att lyssna alltför beredvilligt till Moskvas lockrop. "Så länge man förföljer oliktan-

kande i öst kan det inte finnas någon verklig fred", menade Bukovskij som framträdde vid ett opinionsmöte tillsammans med den avhoppade polske Tokyo-ambassadören Zdzislaw Ruraz.

Medan den förvisso luttrade Bukovskij suttit inspärrad i ett sovjetiskt fängelse hade han hört att USAs utrikesminister Henry Kissinger liknat Sovjet vid Israel – "inringat av fientliga makter från alla håll måste Sovjet tillåtas bygga upp en stark militärmakt".

"Hur kan en idiot som Kissinger få vara amerikansk utrikesminister?" frågade Bukovskij helt framtal auditoriet i Vasa gymnasium i Stockholm. Liksom tidigare krävde Bukovskij att väst skulle säga upp Helsingforsavtalet men gick nu ännu längre. Västmakterna borde, ansåg han, ogiltigförklara också stormaktsöverenskommelserna i Teheran och Jalta under Andra världskriget, där Stalin genom sina manipulationer lade grunden för den sovjetiska dominansen över Östeuropa.

Bukovskij visade sig här vara utrustad med något som liknade profetisk klarsyn, ty bara några år senare föll först det sovjetiska väldet i östra Europa och något senare själva Ondskans imperium. Dock finns det skäl att sätta ett frågetecken i anslutningen till dissidentens tvärsäkra påstående om att den då nytillträdde partisekreteraren Michail Gorbatsjov inte var ett spår bättre än sina företrädare – "Generalsekreteraren i det sovjetiska kommunistpartiet är ingen människa utan en funktion", sade Bukovskij. Det var en övertolkning av verkligheten som inte höll streck.

Contra och Bukovskij

1982 gav Vladimir Bukovskij ut en bok med den franska originaltiteln *originaltiteln Les pacifistes contre la paix*, som ett par år senare kom ut i översättning på *Contra* förlag med titeln *Moskva och fredsrörelsen*. Bukovskij hävdade med all rätt att den västerländska fredsrörelsen lät sig styras av Moskva och att den vägrade "att förstå den sovjetiska regimen natur" (sidan 51).

I samband med utgivningen av boken intervjuades Bukovskij i *Contra* (nr 3 1984). Han svarade bland annat på frågor om sovjetiska ubåtar i svenska vatten. I nr 5 1989 medverkade Bukovskij med en egen artikel i *Contra*, en artikel som var kritisk mot Michail Gorbatsjov.

Rapport från 1 maj:

Sköna maj välkommen?

Kommunismen och socialismen må av den historiska utvecklingen ha bevisats vara felkonstruerade, men det hindrar inte socialdemokrater, vänsterpartister, syndikalister och KPML(r):are från att i vanlig stil marschera gatorna framåt under de röda fanorna på 1 maj.

Hur många mobiliserar egentligen extremvänstern 1:a maj? tänkte artikel-skribenten och gick ut för att undersöka saken. Tyvärr blev han tvungen att konstatera att åtminstone KPML(r):arna var fler än han befarat. Med jättelika porträtt på Mao och Che Guevara i högsta hugg skanderade de fantasilösa ramsor som "död åt kapitalismen, leve socialismen". Större var inte uppfinningsrikedomen. Väl framme i Vasaparken, demonstrationens slutmål, började klasskampstalen eka över lekparken. Tack vare en dålig ljudanläggning slapp man dock höra det mesta av talet.

Två andra intressanta saker noterades emellertid. För det första de Emmausbussar som stod i bakgrunden. Dessa hade av allt att döma använts för att frakta mötesmaterialet till platsen. Emmaus är en marxistisk biståndsorganisation som samlar in bl a kläder från ovetande medborgare under förevändning att de går till välgörande ändamål.

Kopplingen till KPML(r) och RKU (Revolutionär kommunistisk ungdom) talar nog tyvärr för att så inte är fallet.

Den andra intressanta noteringen var de armbindlar med hammaren och skäran som helt öppet bars av vissa mötesdeltagare. När undertecknad frågade en polis i närheten om armbindlar med antidemokratiska symboler verkligen var tillåtna, fick han veta att det var arrangörerna som bar dem. "De är ju i alla fall inte rasistiska, men jag förstår vad du menar", var polisens kommentar. Det bör dock påpekas att min personliga uppfattning är att det som gör demokratin till ett moraliskt överlägset system är just att även systemets motståndare tillåts yttra sig, och även bära sina symbo-

ler. jag är emellertid kritisk till att armbindlar med hakkors och de med hammaren och skäran behandlas olika.

I sin hand i Vasaparken fick man även ett flygblad från "Folkrörelsen Peru i Sverige" (Sendero Luminoso). Jag vill inte undanhålla läsarna ett kort citat från dessa maoistiska mördare som snarare framstår som (misslyckade) poeter än politiker "Klassen, proletariatet med sin ideologi, sin praktik och sin kamp har gett oss det största historien sett tills idag: socialismen och proletariatets diktatur, vilket är övergången till det klasslösa samhället, till överflödets och den eviga harmonins rike, kommunismen".

På ett annat flygblad skriver den "Internationella revolutionära rörelsens kommitté":

"Denna första maj har de revolutionära massorna en nyanledning att fira tygnistan av Folkkriget tändes genom Himalayabergen i Nepal den 13 februari och började att fatta eld bland arbetare och bönder"

Dessa rader skulle vara patetiska, nästan skrattretande, rapparkalja om man inte kände till den bakomliggande bestialiska verkligheten i form av massmord, tortyr och förstörelse. Man säger sig även vilja återuppta den kinesiska kulturrevolutionen som kostade miljontals människor livet, denna gång över hela världen.

Efter detta kändes det nästan som att komma till några riktigt genuina demokrater när jag åkte in till stan och Vänsterpartiets möte i Kungsträdgården. Villfarelsen kom jag emellertid ur ganska snabbt när Ung vänsters ordförande Jenny Lindahl från talarstolen förkunnade att de var tillräckligt många som samlats i Kungsträdgården för att de skulle kunna göra revolution i Stockholm. Detta oväntat raka erkännande av Vänsterpartiets egentliga politiska syften går dock att ifrågasätta även det. Vi var nämligen minst tre gånger så många som dagen innan hade samlats framför slottet för att hylla H.M. Konungen på 50-års dagen. Ingen revolution här inte. I övrigt avlöpte mötet utan några särskilt intressanta episoder. Många ännu mer extrema grupperingar såg sin chans att sprida

sitt budskap i folkvimmlet. Bl a kunde den som ville köpa Proletären, Offensiv och Internationalen. En äldre man från Offensiv (trotskister) hade en stor sovjetisk flagga med sig som han viftade med. Det delades även ut flygblad från Marxistisk vänster, en utbrytargrupp ur Offensiv.

Undertecknad hann faktiskt även med att betrakta socialdemokraternas tåg. Man kan ju undra vilka de demonstrerar mot. Sig själva? Sedan 1932 har vi med undantag av nio år haft socialdemokrater i regeringen. Oftast ensamma. Föga oväntat var det gråare och glesare än på många år. Som för att understryka tristessen var det Ingela Thalén som var partiets huvudtalare på Norra bantorget. Där gick dock gränsen även för den tappreste, roligare kan man ha.

Tommie Ullman

1 maj-material från Folkrörelsen Peru i Sverige (överst) samt Ung vänster.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Carl G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan, om inte annat markerats med citationstecken.

Nu hamnar Du i polisens register...

Före SÄPO-chefen Mats Börjesson har lagt fram ett förslag till nya regler för polisens register. Mats Börjesson föreslår att polisen ska få tillstånd att inrätta databaserade förspaningsregister, det vill säga register som innehåller personer som inte ens är misstänkta för brott. Polisen ska få rätt att samla in och databehandla uppgifter om den som kan antas ägna sig åt brott. Det är stor skillnad på att anta att någon ägnar sig åt brott och att misstänka någon. Om någon är misstänkt är det möjligt att inleda förundersökning som kan leda till åtal. För att hamna i det nya registret räcker det med att Du känner någon som är misstänkt eller har gjort en affär med honom. Om Du köpte Din bil på annons i tidningen från en person som Dig ovetande ägnat sig åt olagligheter (eller bara misstänks ha ägnat sig åt olagligheter) ska polisen få rätt att samla in och registrera i stort sett allt om Dig. Inklusivt sexuell läggning, religiös tro och etniskt ursprung. Hyggligt nog föreslår Börjesson att polisen inte ska få registrera någon enbart på grund av en viss trosuppfattning eller politisk åskådning, men är man redan i farten och registrerar är det OK att ta med även sådana uppgifter.

Varje år döms ett flertal poliser för att de utan lagligt ärende gått in och tittat i de redan nu existerande polisregistren. Ofta gäller det att inhämta uppgifter åt någon bekant om till exempelvis en hyresgäst, flickbekant eller liknande. Bara en försvinnande liten del av alla obehöriga uppgiftsinhämtningar avslöjas dock. Nu ska polisen få helt nya möjligheter att släppa ut privat information om personer som inte ens är misstänkta för brott.

Som svepskäl för att inrätta det här registret hänvisas till EU. Sverige har lovat att tillhandahålla en spärllista över brottslingar som inte ska släppas över gränsen.

Den uppgiften går dock alldeles utmärkt att klara utan att börja föra register över kreti och pleti.

Contra har just upprättat ett register över samhällsfarliga individer. Första och enda namn på den listan är Mats Börjesson. Varje riksdagsman som röstar för hans härresande förslag kommer att göra honom sällskap på listan.

Mer information om förslaget kan hittas i Statens Offentliga Utredningar 1996:35 om Kriminalunderrättsregister.

Byråkrater tar inte ansvar

Bertil Ekstrand ägde ett företag som hette Volo Transport. Det ägde 25 långtradare och hade haft sitt namn registrerat i tio år. När man anmäler ett namn till Patent- och registreringsverket ska de kontrollera att det inte kan ske någon namnförväxling. Den kontrollen var gjord i det här fallet. Efter tio år kom Volvo på att namnet var alldeles för likt Volvo och stämde Volo Transport (lustigt nog hade Volo Transport haft åtskilliga körningar åt just Volvo). Domstolarna fastslog att Patentverket gjort fel när det registrerade namnet. För Bertil Ekstrand är det bara att byta namn på företaget. Kostnaden för 25 nya kapell till långtradarna är 1,8 miljoner kronor...

Leif Ahlström hade också fått sitt firmamamn godkänt av PRV. Han sålde kepsar med reklamtryck under namnet Hallifax. Han hade varit igång i sex år när en privatperson med namnet Richard Halifax hörde av sig. Också Leif Ahlström tvingades byta namn på företaget. Han menade att det borde vara PRV som stod för kostnaderna för namnbytet, eftersom verket gjort fel när de registrerade en firma med (nästan) samma namn som ett familjenamn. När han krävde skadestånd av Justitiekanslern blev det avslag och i domstol förklarade både tingsrätt och hovrätt att det tidigare upphävet av rätten till namnet Hallifax var fel och därför var inte Ahlström berättigad till skadestånd. Om det nu var fel att upphäva registreringen av Hallifax borde det väl vara lätt att återta namnet – men icke. PRV säger nej till att återuppta registreringen med hänvisning till den gamla hovrättsdomen om att häva registreringen.

Passade inte

Frihetsvänner i Norrköping deltog i ett demonstrationståg mot rasism. Två plakat hade fabricerats. Ett efter modell av ett Contra-märke: hakkors=hammare och skära och ett märke med texten "Utvisa regeringen inte flyktingarna". Det blev för mycket för de deltagande KDS-arna som krävde att frihetsvännerna skulle lämna tåget.

Centerungdomar tar ton

Den här bilden är ingen elak Contra-produktion, utan framsidan på ett flygblad från Centerns Ungdomsförbund i Stockholm. Centerungdomarna är mycket missnöjda med Olof Johanssons samarbete med socialdemokraterna och hävdar att moderpartiet svikit vad man lovade väljarna 1994. Tyvärr har debatten förts utan motståndare hävdar centerungdomarna, som illustrerade sitt eget inlägg med ett synnerligen slagkraftigt symbolmotiv.

Vad skiljer Centerpartiet från socialismen?

Svenskar flyttar utomlands

Svenskarna flyttar utomlands mer än någonsin. Inte sedan 1923 har så många svenskar flyttat utomlands. Och då var det fråga om de sista resterna av den stora utvandringsepoken. Många av utvandarna är pensionärer som flyttar till Sydeuropa. De pensionspengar som sparats i Sverige kommer att spenderas på annat håll.

Snart får vi nog också se ökad export av kapital. Med öppna gränser inom EU kommer benägenheten att komma undan svenska kapitalskatter att öka. Redan idag sker en stor del av tyskarnas sparande i Luxemburg, eftersom den tyska kapitalbeskattningen är ofördelaktig. Snart kommer säkert även svenskarnas ögon att öppnas för de möjligheter som finns i andra EU-länder.

Sverige utbildar baltiska officerare

Även om Sverige under nye försvarsmministern Thage G. Peterson backat ur olika uttalanden till förmån för de baltiska staterna som gjordes av den tidigare regeringen, så är det ett åtagande som står kvar. Baltiska kadetter utbildas för närvarande i Sverige, på Marinens Officershögskola i Karlskrona. Det är arton officerare som är under utbildning i Sverige. Den första omgången blir färdig nu i år och kan sedan återvända hem. En andra omgång är på gång. Efter språkundervisning (svenska och engelska) genomgår de en stor del av den svenska marinens program, inklusive långresa med HMS Karlskrona. Under tiden i Sverige är de försedda med svenska uniformer.

(Försvarets Forum)

Fiffel med pensionerna

Du vet säkert att det är ett nytt pensionssystem på gång. Om Du är född 1954 eller senare kan Du glömma allt vad ATP heter. Även om Du är född 1934-1953 kommer Du bara att få en del av det som utlovades i ATP-systemet. Men även det som är utlovat inom ATP-systemet håller på att

fiffilas bort.

I regeringens vårproposition finns ett förslag som särskilt slår mot föräldralösa barn. I ATP-systemet ingår att en del av de ATP-rättigheter som sparats ihop av en

person som avlider tillfaller den avlidnes minderåriga barn (det vill säga det gäller personer som avlider i förhållandevis unga år och efterlämnar barn som inte kan försörja sig själva). Personer som tänker på sina efterlevande och tecknar privata försäkringar utgår naturligtvis från de rättigheter som redan intjänats i det allmänna pensionssystemet. Men det rycks nu undan från det ena året till det andra även för dem som betalat ATP-avgifter i trettio år..

Redan sedan några år har politikerna fiffilat med indexuppräkningsarna av ATP. Och en del av fifflet är särskilt finurligt uttänkt. Den går ut på att indexuppräkningsen är större när man beräknar intjänande av pensionsrätter och lägre när det gäller utbetalning av pensioner. Dessutom har det fattats beslut om att utesluta vissa delar av indexuppräkningsen för närvarande – på grund av budgetunderskottet. Därför har pensionernas index (basbeloppet) bara uppräknats med ungefär halva inflationen de senaste åren. I en avlägsen framtid kan det tänkas att detta kompenseras, men den framtiden är nog mycket avlägsen.

Så här är det med basbeloppen. Hade uppräkningsen av basbeloppen följt inflationen hade basbeloppet för 1996 varit 40.000 kronor. Men i själva verket har basbeloppet fastställts till 36.200 kronor, det vill säga 9,5 procent under den nivå som vore den naturliga prisförändringsneutrala. Det är basbeloppet på 36.200 kronor som används som basfaktor i en rad lagar och förordningar som rör både skatter och sociala förmåner. När det gäller pensioner används inte detta basbelopp. Istället används två andra belopp: Dels ett basbelopp på 35.476 kronor när det gäller utbetalning av pensioner. Det är 98 procent av det "riktiga" basbeloppet. När det gäller intjänande av pensionsrätter används emellertid basbeloppet 36.800 kronor. Det vill säga Du betalar in till pensionssystemet med två procents förhöjning och Du får betalt med två procents minskning.

Låg arbetslöshetsersättning i Sverige

Finansdepartementen i sju EU-länder har gjort en jämförelse av arbetslöshetsersättningsarna. Flertalet länder är betydligt mer generösa än Sverige, särskilt när det gäller arbetslösa som haft högre löner. Frankrike är mest generös med ersättningar på 80 procent av lönen för den som har medelinkomst. I Sverige är ersättningen i prakti-

ken 64 procent (även om den formellt satts till 75 procent är beräkningen av underlaget sådant att finansdepartementet anser att 64 procent är rätt siffra). För höginkomsttagare blir ersättningen betydligt lägre, kanske 30-40 procent. Dessutom är det ju så att många i Sverige står nästan utan arbetslöshetsersättning, sedan den nya socialdemokratiska regeringen avskaffade den allmänna arbetslöshetsförsäkring som infördes av den borgerliga regeringen. Nu är det åter facket som har kontroll över arbetslöshetskassorna (även om Du har en ovillkorlig rätt att gå med i en arbetslöshetskassa även utan att gå med i facket).

I Tyskland, Finland och Danmark är arbetslöshetsersättningen mycket generös för den som har familj att försörja, men ganska knaper för en ensamstående. I Tyskland tycks man dock ha inspirerats av de svenska förändringarna och undersöker om det inte är möjligt att sänka ersättningsnivåerna.

Var försvinner lönekostnaderna?

Sverige hade länge OECDs högsta eller näst högsta arbetskraftskostnad. Idag hamnar vi på nionde plats, efter Schweiz, Japan, Tyskland, Danmark, Belgien, Luxemburg, Nederländerna och Norge. Men när det gäller nettolönen är bilden en helt annan. Räknet i köpkraftskorrigerad nettolön hamnar Sverige på sjuttonde plats. Förutom de länder som räknades upp ovan tillkommer USA, Kanada, Storbritannien, Österrike, Italien, Irland, Spanien och Frankrike. Dock ligger fortfarande Finland och Portugal efter Sverige, liksom Turkiet, Mexiko, Tjeckien och Ungern. Den genomsnittliga schweiziske industriarbetaren får en nettolön på 214.209 kronor. Svensken får nöja sig med 126.701 kronor. Traditionella låglöneländer som Spanien (130.068 kronor), Irland (142.373 kronor) och Storbritannien (167.117 kronor) har det bättre än svenskarna. Siffrorna är från 1994.

Vi slösar bort våra pengar på olika offentliga utgifter. Den svenska offentliga apparaten är större än i flertalet andra länder. Utan att vi för den skull får mer för pengarna. Den svenska skolan – som har betydligt högre lärartäthet än i andra länder – och dessutom mångdubbelt större administrativ personal, producerar ju till exempel inte mer utbildade elever än vad som blir fallet i andra länder..

UTLANDS-NYTT

Stopp för värsta galenskaperna

Vi har tidigare i Contra några gånger kritiskt tagit upp amerikansk skadeståndsrätt och de överdrivna skadeståndskrav som kan riktas mot amerikanska företag (särskilt sådana som har mycket pengar...) Amerikanska skadestånd är lika överdrivna som de svenska är ynkligt snålt tilltagna.

Till och med Ronald Reagan misslyckades med att få bukt med skadeståndsmissbruket och nu sitter det två advokater i Vita huset, som sätter krokben för det mesta i upprepningsväg. Bill Clinton har redan lagt in flera veton, bland annat mot en lag som skulle sätta tak för skadestånden. Bara inom värdepappersmarknaden har vissa reformer kunnat genomföras.

Det speciella med amerikanska skadestånd är så kallade "straffskadestånd" (punitive damage), det vill säga skadestånd som drabbar en tillverkare eller leverantör inte för den skada som vederbörande förorsakat utan som straff. Och det märkliga förhållandet att hela detta belopp tillfaller den som förde talan...

Ett av de mest bisarra exemplen på straffskadestånd var nyligen upp i Högsta Domstolen, där domstolen med minsta möjliga marginal, 5-4, vände på en dom i underretterna. Domstolen sa därmed nej till straffskadestånd till läkaren Ira Gore i Alabama. Dr Gore hade köpt en ny BMW och upptäckte i efterhand att bilen var delvis omlackerad, eftersom ursprungslacken hade skadats under transporten till USA. Dr Gore tilldömdes inte bara ett skadestånd på 4.000 dollar för att bilen var omlackerad (ett väl tilltaget belopp i sig kan det tyckas), utan också ett straffskadestånd på 4 miljoner dollar! Beloppet sänktes sedan till 2 miljoner dollar i Alabamas högsta domstol, men det hade ju fortfarande ingen koppling till en verklig skada. Nu har den federala högsta domstolen sagt stopp i detta fall. Men det är inte därmed stopp för överdrivna straffskadestånd. Bara i detta enskilda fall tyckte domstolen att underrätterna gått för långt.

I Kalifornien var i våras en del förslag för att begränsa "advokatmissbruket" uppe till folkomröstning. Det var förslag om att införa en trafikförsäkring som skulle gälla oavsett vem som var vållande (och alltså onödiggöra alla extremt dyra processer

om vems försäkringsbolag som skall vara ansvarig för en viss skada), ett andra förslag var att den förlorande parten i "kollektiva skadeståndsprövar" (class-action) skulle stå för rättegångskostnaderna och den tredje att sätta ett tak på 15 procent av skadeståndet som arvode i straffskadeståndsmål (idag tar ofta advokaterna 50 procent - men de tar å andra sidan inget betalt alls om de förlorar målet). Alla tre förslagen blev nedröstade av väljarna.

Diktaturen närmar sig

Samtidigt som diktaturena ramlat som kägglor runt om i världen under de senaste åren är ett av världens rikaste territorier med tidtabellsmässig noggrannhet på väg mot diktatur. Den 30 juni 1997 upphör det brittiska styret i Hongkong. Kommunisterna i Peking har visserligen lovat att Hongkongs kapitalistiska system ska upprätthållas i femtio år, men de har inte gjort några utfästelser om demokratin.

Tvärtom kommer nu den ena varningsignalen efter den andra som visar att de mänskliga rättigheterna kommer att sitta lika trångt i Hongkong som i Kina från halvårsskiftet 1997. Hongkongs lagstiftande församling (Legco), där de demokratiska krafterna vann en storseger över Pekings kandidater vid de senaste valen, ska avskaffas. Det har den "förberedande kommittén" beslutat. Istället ska en "provisorisk lagstiftande församling" inrättas. I den "förberedande kommittén" finns inte en enda representant för Hongkongs största parti, demokratiska partiet. Istället är kommittén fylld av Pekings män och affärsmän som är ekonomiskt beroende av Peking.

En enda ledamot i förberedande kommittén vågade säga sin mening. Det var Frederick Fung, som är partiledare i ett litet oppositionsparti. Så snart det stod klart att alla inte stödde Pekings linje i förberedande kommittén tillkännagav Lu Ping, Pekings man i Hongkong, att Fung inte skulle ha något inflytande på utseendet av ledamöter i den provisoriska lagstiftande församlingen.

Ämbetsmän i den allmänt som hederlig ansedda förvaltningen kommer att avkrävas en särskild lojalitetsförklaring

mot den nya regimen, annars får de sparken. Kommunist-Kina tillhör bland de mest korrupta länderna i världen, så det torde vara ganska klart vad som händer med administrationen efter maktskiftet.

Galna kor eller galna EU-byråkrater?

Galna ko-sjukan har helt klart spritts i Storbritannien på grund av osunda metoder inom jordbruket (utfordring av kor med kadaverprodukter). När problemen blev uppenbara vidtog man alltför halvhjärtade åtgärder alltför sent. Frågan om galna ko-sjukan hade koppling till Creutzfeldt-Jakobs sjukdom (som drabbar människor) hanterades inte heller på bästa sätt. Alltså har det byggts upp en välbefogad misstänksamhet mot det som brittiska veterinärer och experter har att säga i ämnet. Men denna misstänksamhet tycks i viss utsträckning ha övergått till galna byråkrat-sjukan, när ett stort antal EU-byråkrater ser möjligheten att öka EUs inflytande och budget. Då byggs snabbt nya barriärer upp i det som skulle vara en gemensam marknad...

Det finns ett tiotal fall i England av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom, där det finns misstankar om ett samband med galna ko-sjukan. I samtliga dessa fall rör det sig om möjlig smittspridning genom inälvsmat och hjärnsubstans. Det finns ingen som på vetenskaplig grund ens har seriöst diskuterat att vanligt kött skulle sprida smitta. Det är nämligen inte där som de smittspridande ämnena (prioner) finns. Galna ko-sjukan och Creutzfeldt-Jakobs sjukdom förorsakas nämligen av vare sig bakterier eller virus utan av ett missbildat protein. Dessutom är det i samtliga de brittiska fallen smitta som spritts före 1989,

då brittiska regeringen vidtog motåtgärder mot galna ko-sjukan.

Vetenskapsmännan anser att galna ko-sjukan spritts från fårstammen (som sedan hundratals år varit drabbad av en liknande sjukdom, scrapie). I Storbritannien har det funnits tre faktorer som bidragit till att sjukdomen spridits till nötkreatur. För det första att scrapie är ovanligt i andra länder, för det andra att brittiska nötkreatur fått så mycket som 4-5 procent av sin föda i form av benmjöl och att detta benmjöl innehållit kadaver som malts ned vid låg temperatur. Storbritannien har haft över 160 000 fall av galna ko-sjukan, medan näst värst drabbade landet Schweiz haft drygt 200 och tredje värst drabbade, Irland, drygt 100. Enstaka fall finns i en rad länder, inklusive våra grannländer Danmark och Tyskland.

Det är lätt att inse allvaret i en ny sjukdom. Men det förefaller som om det är fråga om en kraftig överreaktion mot galna ko-sjukan. De tiotals miljarder som EU ska satsa på utslaktning och förstöring av en kreatursstam kunde användas betydligt bättre på annat. Om man räknar antalet räddade människoliv skulle säkert nya motorvägar eller bättre avloppsrening ge betydligt bättre resultat räknat per krona. För att inte räkna alla liv som skulle sparas om tobakskonsumtionen minskade.

Stopp för oppositionen

Militären har under maj skärpt förtrycket i Burma (som militären själv döpt om till Myanmar). Rader av oppositionella har arresterats och inför ett planerat möte med alla dem som valdes till parlamentet 1990 lyckades regimen fånga flertalet valda parlamentsledamöter. Det parlament som valdes 1990 fick aldrig sammanträda, eftersom oppositionen under Aung San Suu Kyi vann en jordskredsseger. De socialistiskt inriktade militärerna kunde inte tillåta att oppositionen kom till makten och Suu Kyi sattes i husarrest. Vägen i riktning mot demokrati har emellertid nu nått även Burma och militären är beredd att göra vissa formella eftergifter. De har föreslagit en ny författning, som ska antas av en "konstituerande församling". Inte mindre än 600 av den konstituerande församlingens 700 ledamöter har utsetts av den socialistiska militärjuntan. Så det är ingen tvekan om att församlingen kommer att anta förslaget. I förslaget ingår bland annat att militären ska garanteras en "ledande roll" i samhället. Dessutom ingår en paragraf om att inget

högre politiskt ämbete får innehållas av en person som är gift med en utlänning. Aung San Suu Kyi, Nobelfredspristagare 1991, är gift med en engelsman.

Ingen värnplikt i Frankrike

Vi berättade för några nummer sedan i Contra om att värnplikten börjar bli ute i Europa. Storbritannien har till exempel – med gott resultat – sedan decennier förlitat sig på en yrkesarmé. Nu verkar Frankrike följa efter. Premiärminister Alain Juppé har lagt fram ett förslag om att ersätta den franska värnpliktsarmén med en yrkesarmé fram till år 2002.

Hemliga register i Norge

I Norge har en jättelik rapport (över 1000 sidor) om övervakning av extremistorganisationer under efterkrigstiden publicerats. Den så kallade Lund-kommisjonen har vänt på varje sten.

Innan vi kort behandlar rapporten måste vi göra klart för oss bakgrunden. Norge var

ockuperat av en främmande (national) socialistisk makt från 1940 till 1945. Kungen och regeringen flydde till London. Men i Norge tog en inhemsk landsförrädare (Vidkun Quisling) över. Han hade ett långt förflutet i olika socialistiska rörelser. Efter kriget avrättades Quisling och en rad andra landsförrädare. Tiotusentals norrmän dömdes som landssviker och fick sina medborgerliga rättigheter inskränkta. Samtidigt tog kommunister över makten i en rad länder i Europa. Kulmen nåddes med Prag-kuppen 1948 då kommunisterna tog makten i Tjeckoslovakien. I Finland planerades en kupp samma år, men den gick om intet sedan en av nyckelpersonerna, kommunisten och inrikesministern Yrjö Leino, backat ur.

Med den bakgrunden var det en självklar demokratisk renhållningsåtgärd att hålla kontroll över de potentiella landsförrädare som organiserade sig i bland annat Norges Kommunistiska Parti (och senare olika andra kommunistiska sekter). Det anmärkningsvärda är, vilket framgår av Lund-kommisjonen, att denna renhållningsåtgärd inte så mycket var en angelägenhet för staten utan för Arbejderpartiet. Olika register byggdes upp av Arbejderpartiet, som till och med ordnade ett avlyssningsrum i det egna Folkets Hus. Där kunde Arbejderpartiet (och emellanåt säkerhetspolisen) avlyssna vad som försiggick i de rum i huset som hyrts ut till olika kommunistiska möten.

Det fanns också en förberedande organisation för den händelse Norge skulle bli ockuperat av Sovjetunionen. En mycket angelägen verksamhet naturligtvis. Det anmärkningsvärda var emellertid, enligt Lund-kommisjonen, att denna organisation nästan helt var en angelägenhet för Arbejderpartiet. TV4 gjorde förra året stor sak av att Contra skulle ha förmedlat hemliga handlingar från SÄPO till norska högerextremister som skulle ingått i den hemliga organisationen Alfa, med syfte att träda i funktion vid en sovjetisk ockupation. Nu finns det svart på vitt att denna organisation verkligen existerat. Dock helt och hållet kontrollerad av Arbejderpartiet. Varken Alfa, Contras påstådda kontaktman Ole Olstad eller Contra finns omnämnda i den gigantiska Lund-kommisjonens rapport.

Däremot finns en rad detaljerade uppgifter om olaglig underrättelseverksamhet som bedrevs av Arbejderpartiet och dess allierade.

Sötebrödsdagarna är slut...

— Av Sven Rydenfelt —

Att hos väljarna få framstå som, samhällets välgörare, "alla goda gåvors givare", måste för varje politiker te sig som en önskeroll. Genom att vid valen systematiskt bjuda över konkurrenterna ifråga om välfärdsförmåner ("väljargodis" enligt Kjell Olof Feldt) har socialdemokraterna av alla kommit att räknas som välfärdspartiet nummer ett. En politisk strategi som förklarar större delen av partiets imponerande framgångar sedan slutet av 1800-talet.

De hundra åren 1870–1970 var för vårt land ett gyllene sekel med en årlig tillväxt – endast överträffad av Japans – om 4-5 procent om året. En tillväxt som för medborgarna innebar ökade inkomster och för stat och kommun ökade skatteinkomster av sådan omfattning, att de under de första decennierna på ett ganska smärtfritt sätt utan nämnvärda skattehöjningar kunde finansiera välfärdens utbyggnad. Denna idylliska tid utgjorde första stadiet i välfärdsstatens utveckling.

Samtliga partier tvingades för att överleva delta i en "auktion" inför varje val, där bud och överbud resulterade i en snabb utbyggnad av välfärdsstaten. Den snabba ökningen av kostnaderna innebar att man slutligen kom till en punkt där den årliga tillväxten inte längre räckte till för finansieringen.

Skattehöjningar blev nödvändiga, och efter andra världskriget höjdes skatterna från 20 procent av BNP 1950 till bortåt 60 procent 1990. Inräknas även upplåningen – som måste återbetalas med skattemedel – steg andelen till omkring 70 procent. Detta skede av skattehöjningar utgjorde andra stadiet i välfärdsstatens utbyggnad. Men även här slår man förr eller senare i taket, och när Sverige nått positionen som världens högst beskattade land, blev skattehöjningarnas väg alltmer svårframkomlig. Starka i välfärdsstaten inbyggda krafter krävde emellertid fortsatt expansion, en utbyggnad som nu i huvudsak fick finansieras genom upplåning. Ett skede som utgjorde tredje stadiet.

Lånefinansiering är emellertid en kort-

siktig lösning, en oansvarig politik som möjliggör för dagens vuxna generationer att leva över sina tillgångar och överlåta åt barn och barnbarn att betala räntor och skulder. Hösten 1994 hade skulderna vuxit till svindlande belopp, och inom den s-regering som nu tog över insåg man klart att radikala besparingar var nödvändiga för att stoppa en fortsatt skuldsättning. Vi hade därmed uppnått fjärde och sista stadiet, nedskärningarnas skede.

Finansministern Göran Persson, en man med både civilkurage och hårda nypor, mötte emellertid ett så hårt motstånd, inte minst i de egna leden, att hans besparingar blev otillräckliga. För att minska budget-

Gästskribenten

underskotten valde han skattehöjningar, en politik med negativa verkningar för sysselsättningen.

Det ojämförligt mest hotfulla i bilden är att LO med över två miljoner medlemmar motsatt sig alla besparingar.

Den stora majoriteten av medborgare är beredd att försvara sina välfärdsförmåner med näbbar och klor. Det innebär hårda påfrestningar för varje parti som får till uppgift att genomföra nedskärningar. Inte minst gäller detta om socialdemokraterna, som hela tiden fram till valet 1994 kunnat surfa på välfärdsstatens utbyggnad.

Men nu är sötebrödsdagarna slut.

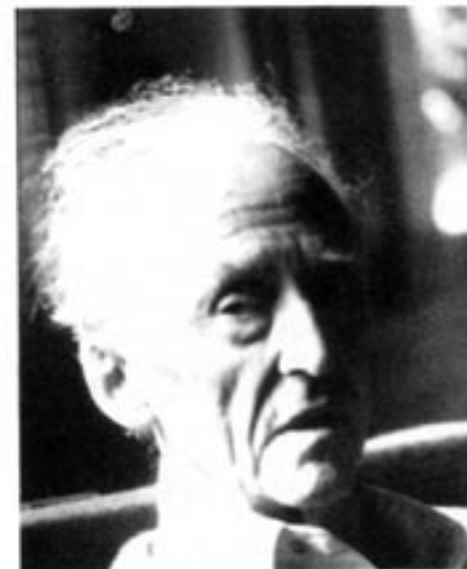
Regeringens första fundamentala uppgift är att genom radikala besparingar förhindra en hotande statsbankrott och därmed rädda välfärdsstaten från sammanbrott. Det är som synes ytterligt tveksamt om den uppgiften kan klaras av s-regeringen.

Och även inför den andra fundamentala uppgiften, enligt den avgående partisekretären Leif Linde den "otvetydigt viktigaste", kampen för full sysselsättning, har socialdemokraterna hittills stått handfallna och rädlösa. "Den som inte är trygg är inte fri", hävdar Linde med all rätt. Men vem kan i ett samhälle, drabbat av massarbetslöshet, känna sig trygg?

Ännu under 1960-talet löstes arbetsmarknadens problem utan statlig inblandning genom fria förhandlingar. Men från och med 1970-talet tog facket staten till hjälp och genomdrev en tvångslagstiftning med ett otal regleringar och förbud, gynnande de anställda på företagens bekostnad. Den tidigare gynnsamma företagarmiljön med "överfull" sysselsättning förvandlades till en förgiftad miljö med massarbetslöshet.

Så länge socialdemokraterna blundar för dessa orsakssamband och vägrar återställa 1960-talets villkor föredrar företagarna att investera sina stora vinster i länder med bättre miljöer. Med ödesdigra konsekvenser för sysselsättningen i Sverige. Allt levande flyr förgiftade miljöer.

Sven Rydenfelt är professor i Lund. Väldkund som nationalekonom, stridbar debattör och varm anhängare av marknadsekonomi. Han har skrivit en rad böcker, bland annat "På upptäcktsfärd i marknadsriket" och "Bönder, mat och socialism". De kan beställas från Contra för 80:– respektive 50:– plus porto.

Harry Schein replikerar på förra numrets gästskribent:

Osanningar och vanföreställningar

Jag har ombetts kommentera en artikel i *Contra* 2 1996 av Jan Gillberg med rubriken "Schein och det omvända McCarthy-komplexet".

Jag visste sedan någon månad tillbaka att Gillberg, som jag dessförinnan aldrig hört talas om, har fått mig på hjärnan eller vad han nu har i stället. Den för mig enda korrekta informationen i denna artikel svarar *Contra* för. Den säger att Gillberg är utgivare av tidskriften "Den svenska marknaden". Den förklarar en artikel om mig i denna tidskriften på sju sidor. En tidskrift kan ju inte refusera en artikel av sin utgivare.

När jag läste denna jätteartikel undrade jag om Gillberg led av vanföreställningar eller bara for fram med osanning. Det fanns klara osanningar i denna artikel och dessutom många citat som är klart ryckta ur sitt sammanhang. Men jag tyckte att vanföreställningarna vägde tyngre än lögnerna. Ett par exempel: två personer framställdes som "den svenska kulturpolitikens idégivare och förlösare", jag, naturligtvis och, hör och häpna, min dåvarande

fru Ingrid Thulin. Hon som nästan aldrig varit politiskt engagerad eller ens intresserad, som formellt lämnade Sverige 1964, men redan 1962 skaffat sig en lägenhet i Paris och sedan dess endast undantagsvis varit i Sverige. Eller: Gillberg påstår på fullt allvar att jag efter tillkomsten av Svenska Filminstitutet ville bygga upp ett "ett Statens Mediainstitut, ett Statens Teaterinstitut, ett Statens Litteraturinstitut, etc".

En dementi tar i regel större utrymme än ett påstående. Det skulle behövas kanske sjuttio sidor och inte sju för att korrigera artikeln i *Den svenska marknaden*. Vem är intresserad av det – annat än att osanningen och vanföreställningarna kännetecknar även Gillbergs artikel i *Contra*. Ett exempel på osanning: Gillberg påstår att högerextremisten och tysksympatisören Arvid Fredborg med bakgrund i Nationella Studentförbundet i boken *Bakom stålvalLEN* avslöjat de nazistiska förintelselägren. De är överhuvudtaget inte nämnda i denna bok. Och ett exempel på vanföreställning: han påstår att jag när jag var den "anonyme(!)

maktbavaren", var tolk för "den fega anpassningens ideologi". Att han dessutom jämför mig med Gunnar Unger, en annan högerextremist, fast, enligt Gillberg, elegantare än jag, är bara stilenligt.

Harry Schein

Contras redaktion kommenterar Harry Scheins inlägg:

Det är med tvekan som *Contra* publicerar ovanstående inlägg av Harry Schein. Mot en publicering talar tre skäl.

För det första att inlägget till en del polemiserar mot en artikel som inte publicerats i *Contra* och därför i denna del blir svårtillgängligt för *Contra*'s läsare. Vi hoppas att våra läsare ska ha överseende med detta och att det faktiskt kan väcka intresse för Jan Gillbergs tidskrift "Den Svenska Marknaden". *DSM* kan nås på Box 5150, 102 43 Stockholm.

För det andra att de djupt orättfärdiga anklagelser och skymfliga tillmälen som riktas mot den nyligen bortgångne Arvid Fredborg överskrider inte bara vad som är anständigt utan också vad som är tryckfri-

hetsrättsligt straffbart. Genom att komplettera Scheins invektiv med ett ordagrant utdrag ur Arvid Fredborgs bok "Bakom StålvalLEN" vill vi dock på denna punkt försäkra oss om att ingen nykter läsare av *Contra* kan missförstå Fredborgs position. Boken är ett över 400 sidor långt frontalangrepp på Tredje Riket och nationalsocialismen. Boken, som utkom sommaren 1943, var den första där svenska folket fick information om Förintelsen:

"Det är mycket som SS-organisationen har på sitt samvete. Dess förband ha framför allt använts till att föra bort judarna från Tyskland. De ha därvid utvecklat en nära nog otrolig brutalitet. Men vad de presterat därvidlag förbleknar fullständigt inför de-

ras bedrifter i öster. Hur många judars, polackers och ryssars liv, de ha på sina samveten, skall man kanske aldrig kunna konstatera. Antalet judar, som avrättats, torde i varje fall överstiga 2 miljoner, och säkerligen har minst 1 miljon polacker avlivats. Hur många ryska krigsfångar och civilpersoner, som dödats, har jag icke hört några siffror på. Av Litauens 250 000 judar voro hösten 1942 25 000, 10 procent, kvar. Om några ännu äro vid liv, vet jag ej. Av Ukrainas judar återstå i varje fall icke många, medan däremot åtskilliga hundra tusen finnas kvar i generalguvernementet och Wartheland; enbart i Litzmannstadt, f d Lodz, finns det 150 000. Många judar ha tagit del i striderna som partisaner, förövat sabotage

Contra på nätet

Nu hittar Du Contra på Internet. Adressen är <http://www.algonet.se/~contra>

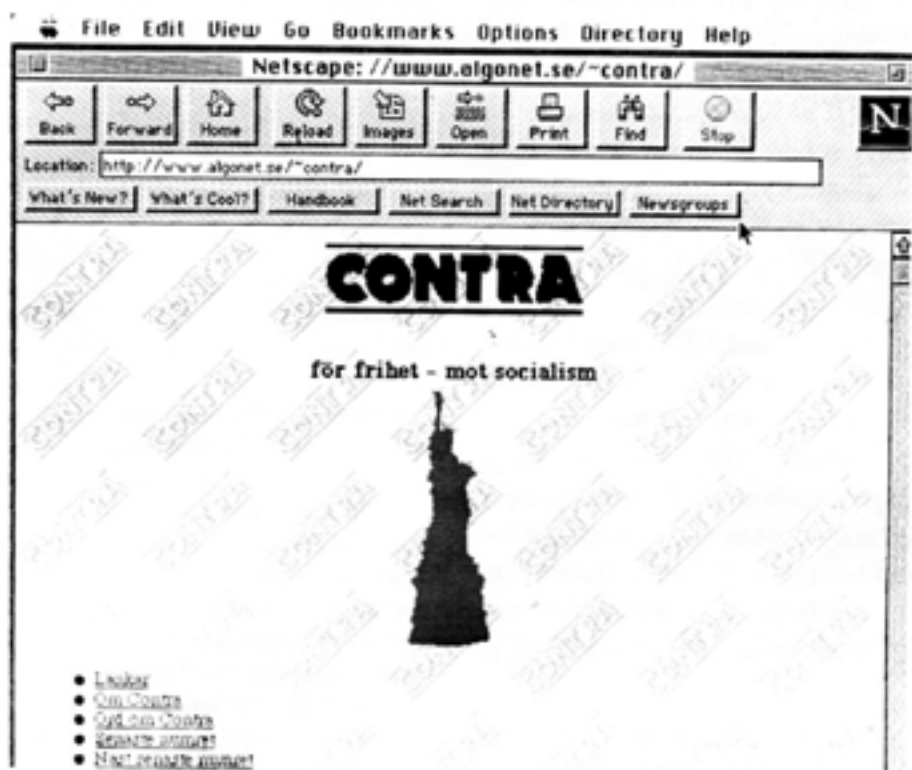
Contra hänger naturligtvis med i den senaste mediautvecklingen och därför finns Contra sedan några veckor tillbaka också på "nätet". Contras adress på Internet är <http://www.algonet.se/~contra/>.

På Contras "sajt" hittar Du information om Contra och Contras produkter – till exempel böcker och märken. De senaste numren av Contra finns i sammanfattning både på svenska och engelska. Dessutom finns några aktualitetssidor med sådant som rör Contra och vår verksamhet.

Den som vill ge sig vidare ut på nätet får några länkar av intresse. Och där är vi naturligtvis öppna för ytterligare förslag. Skicka gärna ett "mejl" till Contra (contra@algonet.se) om Du har förslag på ytterligare länkar.

En efterlängtd sak för de riktiga Contrafantasterna är den kompletta innehållsförteckningen för Contra från första numret 1975. Denna innehållsförteckning har tidigare bara funnits på redaktionen. Nu görs den tillgänglig för alla. Den som kopierar över hela förteckningen till sin egen dator kan sedan genomföra elektronisk sökning efter önskade artiklar.

På gång är ett klotterplank och "måna-

dens enkät". När detta skrivs är de delarna av Contras sajt ännu inte i funktion. Men vi hoppas att de ska vara det inom kort.

Självklart kommer "Contra-net" att ut-

vecklas. Alla läsare är välkomna med förslag. Men ta Dig först en titt på "sajten" som den ser ut idag!

osv. Men det är ingen ursäkt för det kallblodiga massmordet, utrotningen. Masslakten har utförts i former, som det bjuder en emot att beskriva. Ibland har man samlat män, kvinnor och barn, låtit de olyckliga gräva gravar och därefter riktat kulsprutorna mot dem. Vid andra tillfällen har man använt gas i särskilda kamrar eller i speciella tåg, och ibland åter ha de personer, som skulle avrättas, fått passera en lucka i väggen i gasmarsch, varvid en soldat skjutit ett skott mot varje huvud." Utdraget återfinns på sidan 340 i 1995 års utgåva av "Bakom Stålvallen" (Fischer & Co, Stockholm).

För det tredje kan säkert många Contraläsare tycka att det är orättfärdigt att trycka

en text som så obarmhärtigt avslöjar författaren, inte dem han angriper.

Men det är just detta tredje argument mot en publicering som ändå får vågskålen att väga över till förmån för en publicering. Affektionen, gemenskapen och det grundlösa i de grava anklagelserna säger mycket om hur vissa krafter i svenskt samhällsliv har manipulerat debatten för att förneka olikstänkande en plats i den seriösa demokratiska dialogen. De som har för makthavarna obekväma åsikter skylls för att vara galna högerextremister och nazianhängare, folk vars inlägg inte behöver tas på allvar. Jan Myrdal, som förvisso inte tillhör de Contra beundrar, skriver i sitt förord till

nyutgåvan av Stålvallen att det inte är att undra på att Arvid Fredborg misstänkliggörs. Han, nationalist och högerman, var den som avslöjade nationalsocialismens barbari för svensk publik. Han avfärdas som extremist. De som däremot vid denna tid (1943) fortfarande var engagerade för nationalsocialismens sak, steg efter kriget i det tysta till viktiga poster inom politik och kultur. Någon till och med till en statsrådspost i den socialdemokratiska regeringen, rentav på en taburet som senare övertogs av Harry Scheins tennispartner.

Contras redaktion

I revolutionens och terrorismens tjänst:

UFF - under falsk täckmantel

Den 26 februari i år beslutade Solna stad genom en omröstning i fullmäktige att avlägsna de gula klädinsamlingsboxar, som föreningen U-landshjälp från folk till folk (UFF) haft uppställda på stadens mark. Det skedde sedan folkpartiet i en motion konstaterat att "en mycket liten del av insamlade pengar går till biståndsverksamhet".

Kritiken mot UFF, som ingår i det vänsterextrema danska Tvind-imperiet, har hårdnat under senare tid, icke minst i ursprungslandet Danmark. Nyligen avslöjades också ett samband mellan Tvind i Danmark och det tyska terroristkommandot Rote Armee Fraktion (RAF).

Överallt där Tvind/UFF verkat, har kontroversens vågor gått höga. I Oslo är rörelsen exempelvis bannlyst efter en stor rättsprocess för några år sedan, och i

Stockholms stad beslutade gatu- och fastighetskontoret 1994 efter en kritisk tjänstemannarapport att dra in UFFs tillstånd att gratis ställa upp sina containrar på stadens mark. Således betalar UFF i dag normal markhyra.

–Man behöver bara läsa UFFs årsredovisning för att få klart för sig att det rör sig om kommersiell verksamhet med vinstintresse, framhåller Mats Frej vid Stockholms gatu- och fastighetskontor. Därmed måste UFF i likhet med andra motsvarande organisationer betala för att få ställa upp sina insamlingscontainrar.

Kläderna säljs med god vinst

Medan UFF i olika sammanhang framställer sin verksamhet som rent ideell, säger verkligheten någonting annat. Således framgick i en rapport som Interconsult 1990 gjorde på uppdrag av det svenska biståndsorganet SIDA, att UFF "gör ett stort överskott på sin verksamhet i Sverige samt att de kläder som fraktas också ger upphov till betydande överskott". Mot den bakgrunden drog SIDA in det fraktstöd som tidigare utgick till organisationen.

Många tror att UFF samlar in kläder som sedan skänks bort till fattiga och nödlid-

ande i Tredje världen. Så är det inte. UFF säljer de kläder organisationen får in via de gula boxarna med av allt att döma mycket god vinst. I ett projektarbete om organisationen skriver Annsofie Andersson 1990:

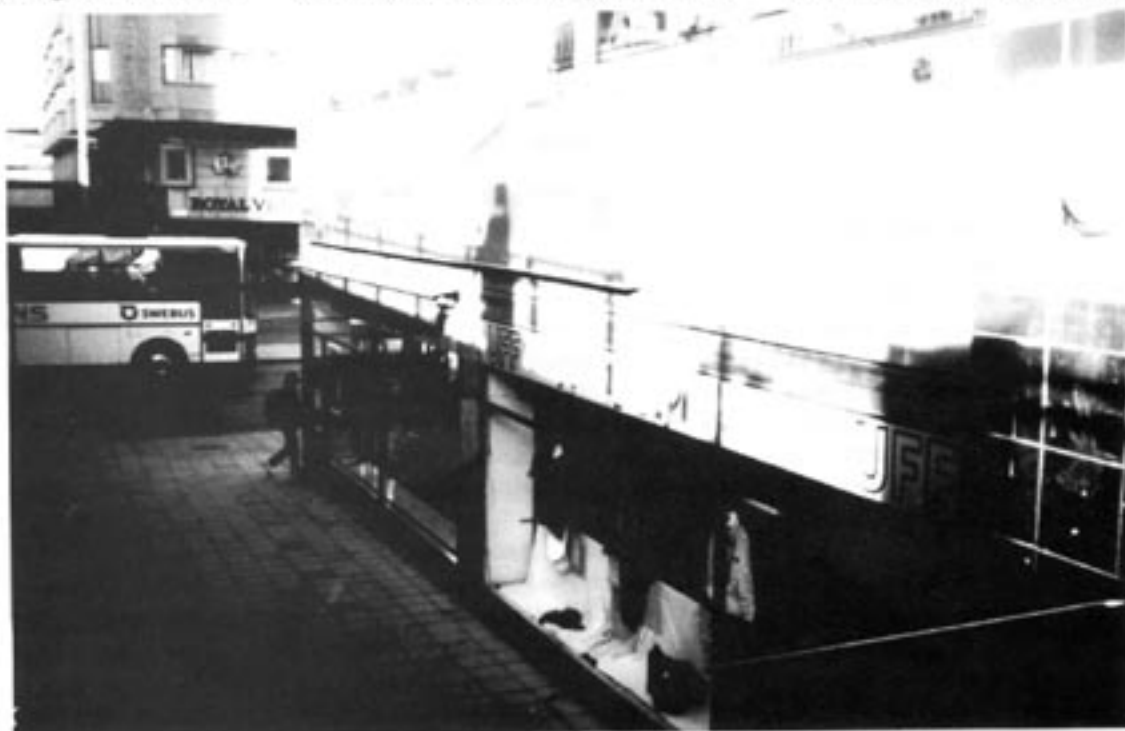
"Förra året skickade man ner 15 miljoner kronor till Afrika och man samlade in 3000 ton kläder. 80 % av de insamlade kläderna skickas till Afrika och säljs. 10 % är så pass bra att de säljs i någon av second hand-butikerna och 10 % blir lump. Kläderna skänks alltså inte bort i Afrika utan säljs."

Contra har naturligtvis ingenting emot kommersiell verksamhet som sådan. Tvärtom. Orsaken till att det finns all anledning att ifrågasätta UFFs verksamhet är att organisationen spelar med falska kort.

"Sluten och totalitär"

Av den rapport som SIDA gav ut 1990 framgår att endast två procent av UFFs intäkter går till rent ulandsbistånd, medan resterande 98 procent stannar inom rörelsen eller överförs till Tvind-sällskapet "Distributors and Merchandisers International" på Grand Cayman i Karibien. SIDA-rapporten är som nämnts ytterst kri-

På Vasagatan i centrala Stockholm driver det Tvind-anknutna UFF en fashionabel second hand-butik för kläder. (Foto: Tommy Hansson)

tisk till UFFs internationella engagemang, vilket beskrivs som "tvivelaktigt".

Det finns en lång rad vittnesmål från desillusionerade UFF-avhoppare som bekräftar denna bild av UFFs internationella verksamhet. Så här beskrivs denna av före detta "solidaritetsarbetaren" Mats Holm 1984:

"Det vi gjorde var nästan fräckt gentemot folket. Byns innevånare hjälpte till att bygga vårt läger och skolhus och nu finns ingenting kvar. Vi som åkte ner hade inte heller någon pedagogisk utbildning. Det verkade som (om) UFF inte tog sitt eget arbete på allvar. Så här efteråt kan man fundera på vad syftet egentligen var med arbetet. Folket i Guinea-Bissau tyckte det var kul med vitingar som kom och engagerade sig, men någon hjälp fick de inte."

Under det kalla krigets dagar engagerade sig UFF med förkärlek i södra Afrikas så kallade frontstater (de som gränsade till Sydafrika) såsom Angola, Moçambique och Zimbabwe i syftet att motarbeta apartheidsystemet och stärka den afrikanska socialismen.

I hemlandet Danmark har Tvind-imperiet under senare tid hamnat på rak kollisionskurs gentemot myndigheterna, som misstänker koncernen för "skattebrott, bidragsfusk och organiserat missbruk med allmänna medel", som det hette i en artikel i svensk press av TTs korrespondent i Köpenhamn i mars i år. Misstankarna går ut på att "statliga (pengar) och undervisningspengar [skolpengen] har skickats runt i det nära nog oöverskådliga nät av verksamheter och institutioner som utgör Tvind-imperiet – en rörelse som startades med socialistiska förtecken men (sic) som efterhand blivit alltmer sluten och totalitär."

Det kan nämnas att enbart Tvinds 32 skolor årligen under senare år mottagit 70 miljoner danska kronor per år i offentliga bidrag. Myndigheterna uppger nu ha stängt flera av dessa skolor på grund av det utbredda bidragsfusket. Dessutom har en ny storm blåst upp kring Tvind på grund av tvivelaktiga metoder i Afrika.

Renodlad kommunism

Ovanstående TT-citat om "socialistiska förtecken" är en grov underdrift. Tvind/UFF och dess talrika förgreningar har en renodlat kommunisk ideologi. Imperiet grundades i slutet av 1960-talet, och man lyckades redan tidigt tillskansa sig betyd-

ande bidrag från den danska staten tack vare den mycket liberala danska skollagen. Snart utsattes emellertid rörelsen för kritik i massmedia, och det var av denna anledning som Föreningen U-landshjälp från folk till folk (UFF) bildades av ett tjugotal Tvind-lärare 1977 som en förment fristående frontorganisation.

I slutet av maj kunde vidare den danska tidningen Jyllandsposten avslöja, att terrorister från den västtyska terroriströrelsen Rote Armé Fraktion (RAF) under långa perioder på 70-talet bodde i Tvinds högkvarter i den jylländska byn Ulfsbrog. Dessutom samarbetade den danska organisationen med den palestinska terroristgrupperingen PFLP. Den danska säkerhetspolisen övervakade länge Tvind-rörelsen, men 1983 beordrade den danska regeringen att denna övervakning skulle upphöra. Tvind hade då införskaffat en avancerad radioutrustning. De danska myndigheterna har nu efter uppgifterna om Tvinds ekonomiska fiffel ändrat attityd, och i folketinget finns en politisk majoritet för att med omedelbar verkan stoppa allt ekonomiskt bistånd till Tvind.

Insamling och försäljning av begagnade kläder är och har varit en hörnsten i UFFs verksamhet. I dag förfogar UFF över second hand-butiker i flera svenska och utländska städer, varav ett par fashionabla finns i centrala Stockholm. I Stockholm och Göteborg har man två fasta loppmarknader, främst den synnerligen lönsamma "världens största loppmarknad" i Älvsjömessan som varje år genererar mångmiljonintäkter.

Två av Tvind/UFFs många ansikten är Den resande folkhögskolan och Lärargruppen (LG). Apropå den övergripande ideologiska inriktningen skriver den avhoppade medlemmen Dan Lindberg i ett studiehäfte från Föreningen rädda individen (1993):

"LG hämtar mycket av sin ideologi från Mao Tsetung och det kommunistiska Nordkorea. De har förstått betydelsen av pengar och talar ofta om att man skall bekämpa kapitalet med kapital, dvs man behöver mycket pengar för att kunna sprida sina idéer."

En "anonym solidaritetsarbetare" bekräftade detta genom att 1987 avslöja, att rektorn vid hans Tvind-skola, Mikael Norling, påbjöd att skolan skulle fira nordkoreanske diktatorn Kim Il-sungs 75-årsdag och att alla elever måste vara med.

Tvindrörelsens tvivelaktiga verksamhet har fött en internationell motrörelse, som helt enkelt heter "Movement Against Tvind". Denna har bland annat konstaterat att Tvind-rörelsen i Belize i Centralamerika äger fem stora plantager vilka drivs "in a commercial and colonial style". Enligt uppgift utnyttjar Tvind/UFF därvidlag underbetalda arbetare från Honduras och Guatemala. Vidare har man etablerat och köpt upp egendomar i skatteparadiset Grand Cayman i Karibien.

Anti-Tvind-gruppen hävdar dessutom att en del av de kläder som samlas in i olika delar av världen och som påstås gå till "de fattiga i Afrika" inte alls hamnar där utan säljs med betydande vinst i Polen.

"Samhällsomstörtning"

Föreningen rädda individen (FRI) tillhör Tvind/UFFs argaste kritiker.

–Man utnyttjar ideella ungdomar som far illa och måste betala cirka 25 000 kronor för att få resa till Afrika och arbeta för rörelsen, säger en representant för FRI i Skärholmen.

Många tidigare lärare och elever samt föräldrar till de senare har bland annat via FRI anklagat UFF för "psykisk tortyr" mot medlemmar med avvikande åsikter; att det råder skendemokrati; att rörelsen är mycket hierarkiskt uppbyggd. Tvind-rörelsen har i sin tur avvisat all kritik såsom varande "smutskastning" eller "borgerlig propaganda". Denna metod lyckades dåligt då pressen i Danmark i slutet av 1970-talet publicerade ett brev som av Tvinds grundare, Admi Petersen, skrivit och där några betecknande meningar löd:

"Målet med skolornas arbete är alltså att utbilda människor, som kommer att vara i stånd att delta i vår generations uppgift: förberedelsen och genomförandet av en samhällsomstörtning, som representerar början till ett nytt samhälle, där arbetarklassen och dess allierade stakar ut riktlinjerna för produktion och kultur."

Fler svenska kommuner borde mot ovanstående bakgrund avvisa UFF – förutom Solna har enligt *Contras* uppgifter även Östersund, Sundsvall, Härnösand och Karlstad gjort detta. Eller åtminstone göra som Stockholms stad, som låter organisationen betala för sig och sina containrar. Frågan är vad de senaste avslöjandena kommer att ge för konsekvenser för UFF i de kommuner där de fortfarande är välkomna.

Tommy Hansson

Contra slogs för etiska regler på TV4s bolagsstämma

TV4s bolagsstämma hade i år ett lite ovanligt ärende. Stiftelsen Contra, som äger 200 aktier i TV4, föreslog dels att TV4 skulle tillämpa de etiska reglerna för press, radio och TV, dels att bolagets styrelse skulle få i uppdrag att tillse att ett utomstående organ fick till uppgift att granska efterlevnaden av reglerna.

När Contra innan stämman ute på gatan började dela ut Contra-tidningar (nr 4 1995) med en avslöjande artikel om TV4s journalistik så dröjde det bara en halv minut innan vaktmästaren var ute och frågade om det var Contra som var på plats. Sedan svaret blivit jakande dröjde det ytterligare en minut innan informationschefen Helga Baagøe förgäves försökte få Contra att stoppa utdelningen av informationsmaterialet. Dock blev i sanningsens namn inte mycket utdelat. Det var bara 68 deltagare registrerade som närvarande på stämman.

Innan stämman förklarade Aktiespararnas Riksförbunds vice ordförande Gunnar Ek (som representerade Aktiespararna på stämman) för Contra att man från Aktiespararna såg positivt på flera aktieägarinitiativ på bolagsstämmorna. Men i sina egna inlägg på stämman nöjde sig Gunnar Ek med att ta upp vissa frågeställningar i anslutning till bokslut och styrelseval.

Contra krävde etiska regler

I sitt inlägg på bolagsstämman hävdade Contras företrädare Carl G. Holm att det är viktigt att ett företag som TV4 bygger upp ett långsiktigt förtroende genom hög kvalitet och etisk standard. Det var många som enligt Carl Holm tagit det för självklart att de etiska reglerna som ställts upp för journalister i press, radio och TV skulle vara ett rättesnöre för media med ambitioner att nå en bred publik. Men för TV4 har det inte varit något rättesnöre.

De journalister som arbetade med TV4s rövarhistoria om Contra förra året var inte intresserade av fakta och de brydde sig inte heller om de pressetiska reglerna.

Contra försökte förgäves uppnå en dialog med ansvariga inom TV4s företagsledning och styrelse. Det enda resultatet var ett oförskämt brev från Nyheternas ansvariga

utgivare (Kerstin Persdotter) och så småningom även ett brev från programdirektören (Lars Weiss).

Granskningsnämnden bryr sig inte om de etiska reglerna

Eftersom TV4 inte brydde sig om den etiska standarden på de egna programmen vände sig Contra till Granskningsnämnden för Radio och TV och fick från den till svar att "de etiska reglerna för press, radio och TV tillhör inte de regelverk som Granskningsnämnden är satt att tillämpa". När nämnden sedan prövade programmen var det därför inte mot bakgrund av de etiska regler som är standard för exempelvis pressen. Därmed kunde också programmen "frias", de bröt ju inte mot de reklamregler som nämnden ska granska.

TV4s chefsjurist Staffan

Eklöv hade förberett ett långt svar till Contra, där TV4 förklarade att de frivilligt avsåg att följa de pressetiska reglerna, men att det fuller väl räckte med att TV4 själv granskade att så var fallet. Mot bakgrund av detta föreslogs att stämman skulle lämna Contras förslag till stämman utan åtgärd.

En aktieägare vid namn Björn Uppman frågade om det var sant som det stod i en bilaga till Contras förslag till stämman att den för TV4s reportage om Contra ansvarige journalisten Thomas Kanger hade ett förflutet vid Sveriges Kommunistiska Partis tidning Gnistan. Styrelseordföranden i TV4, Wallenbergmannen Erik Belfrage, förklarade att man från TV4 inte brydde sig om vilken politisk uppfattning nyhetsjournalisterna hade. Uppman replikerade flera gånger att en sådan låtgå-attityd kunde skada TV4s kommersiella intressen. Vem vill annonsera i en TV-kanal där nyheterna sköts av gamla stalinister?

"Storkapitalet" sa nej

När det blev dags för beslut var Contra i ett hopplost underläge. Wallenberg, Stenbeck och ytterligare tre stora aktieägare kontrollerade 14 miljoner röster. Contra hade 200 och fick se sig slaget av "storkapitalet".

BREV TILL CONTRA

Jag bekänner...

mitt rysliga brott. Jag har under fyra veckor hållit ett tiotal föredrag i USA om Sverige. Jag har därvid framfört fakta om hur vi lever och verkar. De frågor jag erhållit på frågestunder efter dessa möten är skrämmande för en svensk att höra. Hur kan ni leva i denna "Nannystate" utan att kvävas? Hur kan svenska folket acceptera ett så detaljreglerat samhälle? Har ni ingen som helst personlig frihet? Bestämmer staten (Big Brother) allt? Vad sker med alla dessa enorma skattepengar som dras in, förnillas de? Är Sverige verkligen en demokrati, tycker det verkar diktatur? Att det inte blir bland folk! Ja, vad tror ni jag svarade? Jag hade bara berättat som det är, men måste hålla med om att vi lever i en skendemokrati gränsande till diktatur, även om det är en vänlig sådan, men där den lilla människan inte kommer någon vart mot en myndighet. Så herr Göring Persson, jag väntar på brännmärkningen.

Som en liten parentes och som ett litet exempel på våra ofriheter, vill jag nämna att jag hade med mig 64 kg av diverse i Sverige förbjudna livsmedel, som över-sittarna på Livsmedelsverket lyckats få Riksdagen att förbjuda. Jag ska nu njuta och smaska i mig en massa goda saker som är förbjudna i Sverige, men tillåtna i övriga världen. Såsom *Marshmallows* i glada förbjudna färger (de kanske jag kan grilla på brännjärnet när Persson slår till) även gelépulver (Jello) i lika glada förbjudna färger samt en mängd grillsåser, kryddblandningar, godis m m som är förbjudet för oss svenskar, men hur överlever övriga världens människor som ej är omhändertagna av storebror, utan får äta vad de vill? Här ska en minoritet av allergiker skyddas, och då måste hela befolkningen avstå genom förbud. Men jag undrar, är inte allergiker läskunniga och kan se deklarerade färgämnen på förpackningar och avstå från att köpa? Så att vi andra kan få äta vad vi vill. Eller? Nej det får vi inte i the Nanny State. De skrattar åt oss i både USA och EU. I EU vill vi pådyvla även dem våra fäniga regler i allt, men vi får hoppas att det inte lyckas.

Ja, nu väntar brännmärkningen och kan-

ske blir jag åtalad för att jag äter otillåtna saker, vem vet, Sverige är fantastiskt, otroligt och djävligt.

Boris Berg

Sanstöst att tala om förföljelse av rökare

Många år har undertecknad varit trogen läsare av Contra. Att Tommy Hansson enligt "rökutan" i nr 2 är icke-rökare är hedrande, men att tala om förföljda rökare är ansvarslost. Den globalt dokumenterade skadan som tobaken åstadkommer blir inte mindre för att en grupp människor vill fortsätta den enbart onyttiga rökningen.

Den omänskliga sekten Jehovas vittens skräckpropaganda är betydelselös, men fakta beträffande såväl tobak som sprit kan man inte blunda för. Rökförbud sprider sig alltmer och dikteras av humanitet och omsorg enbart för att gagna människor. Att tala om förföljelse av dem som vill föröda sina liv och förorsaka omätliga sjukvårdskostnader är fel ord.

Förhållandet är liknande beträffande spriten, som många präktiga måttlighetsupare anser bör säljas i fritt. Givetvis ämnar ingen från början bli alkoholist. Jag har själv jobbat på alkoloholism och fått erfara realiteten av spritdjävulen. Men dessa människor kan ju i lika mån känna sig förföljda när man försöker rädda dem från ina ofrånkomliga begär.

Uddo Palmblad

Regeringens cyniska inställning en skam för landet

Sveriges militära försvar är i dagarna utsatt för en bantning som torde sakna motstycke. Att försvara hela landet är inte längre aktuellt. Man talar om *återtågning* av försvarsförmåga inom ett år osv. Hur pass realistiskt är detta?

År 1925 förelåg inget militärt hot mot Sverige och försvaret utsattes efter det årets försvarsbeslut för stora nedskärningar. Då det i mitten av trettio-talet blev uppenbart att Tyskland upprustade, vågade regeringen inte provocera Hitler

genom någon *återtågning*. Lika illa var det hos våra närmaste grannar.

Hur framgångsrik var den svenska återupprustningen under pågående krig? I april 1940, då Danmark och Norge ockuperats, krävde pacifister av försvarsminister Sköld att försvaret skulle bli starkt i en handvändning. Men detta är som att säga "tulipanaros". Churchill skriver att vid en återupprustning ger det första året ingenting, det andra nästan ingenting, det tredje en del och det fjärde en uppsjö. Och vilket militärt hot förelåg mot Sverige under Andra världskriget?

Vi vet att ledande tyska generaler var emot anfallet mot Norge, dels därför att man inte genomför en operation över havet om man inte själv har sjöherrevälde, dels därför att varenda man behövdes för det förestående anfallet mot Frankrike. Alla ledande tyska generaler hade som kaptener upplevt general Moltkes stora misstag i augusti 1914, att från västfronten draga två armékårer – vilka snabbt skulle komma att fattas – och sända dem till Ostpreussen, då det i alla händelser kom för sent för att delta i slaget vid Tannenberg – och de ville inte göra om misstaget. Vid den tiden trodde ingen att angreppet mot Frankrike skulle bli den promenadseger som blev fallet. Hitler genomdrev emellertid sin vilja, och fick rätt, vilket fick avsevärda följder för hans prestige som "grösster Feldherr aller Zeiten". Men att han skulle ha kunnat dra kanske ytterligare tio divisioner från västfronten för att ockupera även Sverige, förefaller minst sagt osannolikt! År 1943 gjorde chefen för 25e pansardivisionen i Norge upp en anfallsplan mot Sverige. Själv var han pessimistisk inför genomförandet av operationen mindre beroende av Sverige. Själv var han pessimistisk inför genomförandet av operationen, mindre beroende på hans uppfattning om det svenska försvarets förmåga, än på insikten om att den tyska ockupationsarmén i Norge, vilken skulle genomföra angreppet, var av så medioker kvalitet. Då generalen i början av 1943 övertog befälet över 25. PzDiv fann han att den bestod av ett infanteriregemente och tre artilleribatterier... (En avsevärd orsak till tyskarnas militära fiaskon var Hitlers och OKWs bristande realism. Förband som varit divisioner och fortfarande kallades så, gavs uppgifter som tillkom just divisioner, fast förbanden var reducerade till kanske svaga regementen,

och därmed dömda till att misslyckas då de ställdes inför omöjliga uppgifter!) Men det svenska försvaret var efter tre års återtagning ändå inget som imponerade på denne general Adolf von Schell. Pansarvapnet kan inte ha varit mycket att skryta med, och flygvapnet hade inte ett enda modernt plan! J22an kom på förbanden först i slutet av 1943, och då var tyska 25e PzDiv redan förflyttad till Ukraina, där den också omedelbart förintades av de krigsvana ryssarna. von Schell lär ha misstagit sig på svenska flottans styrka, men detta må ha varit av underordnad betydelse, då det ändå inte kan ha varit aktuellt med trupptransporter över havet mot Sverige, av den enkla anledningen att det inte fanns trupper att tillgå för ändamålet, ännu mindre då än 1940! Ockupationsarmén i Norge var vad som fanns, den var stor för sitt ändamål, men för dålig för att användas för operativa ändamål!

Med facit i handen blir allting lätt. Det militära hotet mot Sverige i 40-talets början var obetydligt, vilket förvisso icke kan ha varit uppenbart då. Men återtagningen var också obetydligt, vilket icke få glömmas! Vad säger att det ska gå fortare i framtiden? Med tanke på allt mer avancerad materiel,

torde det sannolikt gå mycket långsammare – om det nu överhuvudtaget går!

Svenska regeringens cyniska inställning – att kategoriskt avvisa samarbete med NATO men ändå räkna med stöd därifrån i händelse av ett militärt angrepp – är parasitär och som sådan en skam för landet!

Magnus Cappelin

Integrationsproblem?

Bra artikel om invandringen i senaste numret av Contra!

Här kommer tre kortfattade synpunkter: Ledarskribenter förfasar sig över att arbetslösheten är så mycket större bland invandrarna än bland svenskarna i Sverige. Nu senast också SSU i Helsingborg.

So what? Än sen då? Om ett geografiskt område med hög arbetslöshet plötsligt får tillökning av en stor grupp som inte har sysselsättning, då är det väl helt klart, att arbetslösheten måste bli katastrofalt hög inom denna grupp nyinflyttade?

Har vi helt tappat förmågan att tänka logiskt i detta land? Eller är alla lika för

virrade som Invandrarpolitiska Kommitén? Som fortfarande tror att det går att lyfta sig själv i håret?

Felet med det svenska Folkhemmet är att det har blivit för många barn i Hemmet, dvs vi har för få som kan försörja det genom sitt arbete.

Vad är det för princip facket så envist håller fast vid, är det inte: *sist in – först ut*? Nu, när fred råder i flyktländerna, går det faktiskt att praktisera denna regel även inom flyktingpolitiken! Kom ihåg, varje återvändande person betyder minst en miljon i besparade kostnader för Sverige den närmaste 7-10 årsperioden! Samt ett tillskott på kvalificerad arbetskraft i de utarmade flyktländerna. Vad är det som skulle ge oss rätten till att göra bidragsberoende getto-halvsvenskar av alla dessa högtbildade människor? Vi behöver ingen integrations- eller kvoteringsminister, vad vi behöver är en biståndsminister som kan bistå flyktländerna med kvalificerad arbetskraft av inhemskt ursprung! Det får man genom en anpassad återvandring.

Erik Eriksen

Amerikansk fackföreningsrörelse går åt vänster

John Sweeneys val till president för den amerikanska fackföreningsrörelsen AFL-CIO i oktober förra året markerade en orientering vänsterut för den amerikanska fackliga rörelsen. Under de tidigare ledarna George Meany och Lane Kirkland företrädde rörelsen i stort konservativa, demokratiska ideal där Sovjetunionen var den stora fienden. Det kan nämnas att när Alexander Solsjenitsyn kom till USA på talarturné 1975 så stod AFL-CIO för värdskapet.

Sweeney har emellertid en helt annan huvudfiende, nämligen den växande politiska trenden att förminska och privatisera regeringsadministrationen. Sweeney är den första AFL-CIO-president som kommer från en fackförening som väsentligen tillvaratar de offentliganställdas intressen – han har hämtats från Service Employee's International Union (SEIU).

Sedan de fackföreningsanslutnas andel nått en topp omfattande närmare

40 procent av den totala arbetsstyrkan i början på 50-talet, har denna siffra gradvis minskat till cirka endast tio procent av alla icke statsanställda arbetare. Under senare tid har denna andel emellertid ökat. Sweeney har å sin sida inte tvekat att använda drastiska metoder som ledare för SEIU. Han lät till exempel vid ett tillfälle vaktmästare i konflikt kedja fast sig vid dörrarna till kontorsbyggnader och blockera trafiken utanför.

"Vi kommer att använda oss av gammaldags massdemonstrationer", försäkrade Sweeney.

Intet under att republikanske ideologen Newt Gingrich valt att kalla valet av John Sweeney till det högsta ledarskapet i AFL-CIO för en "potentiell katastrof". En eventuell republikansk regering efter höstens presidentval skulle säkerligen få känna av Sweeneys hårdhänta metoder.

Staden New York gjorde 1994 av med

185 000 US dollar i ett till följd av lärarfackets makt misslyckat försök att sparka en lärare som dömts till fängelse för kokainlangning. I San Francisco får tunnelbaneförare enligt sina kontrakt 32 minuters övertidsbetalning varje dag; de kan vidare vara frånvarande från arbetet under 16 dagar utan att kontakta sin arbetsplats.

Tills helt nyligen fastslogs vidare i kontrakt att det krävdes tre offentliganställda för att byta en glödlampa vid Philadelphias flygplats: en mekaniker för att avlägsna lamphöljet, en elektriker för att byta lampan samt en vaktmästare för att sopa upp dammet.

Skräckhistorier som dessa – tyvärr alldeles sanna – finns det gott om inom den offentliga sektorn i USA som annorstädes. De är naturligtvis betydligt sällsyntare inom den privata företagsamheten.

Tommy Hansson

BOK-NYTT

Ön Sachalin

Den klassiske ryske författaren och läkaren Anton Tjechov (1860-1904) är mest känd som dramatiker och upphovsman till verk sådana som *Måsen*, *Tre systrar* och *Körsbärsträdgården*. Han skrev också en stämningsmättad novell som *Damen med hunden*. 1890 reste emellertid Tjechov till Sachalin för att skriva ett helt annat arbete, nämligen en bok om förhållandena på denna fängelseö utanför Sibiriens kust som åtskiljs från fastlandet av Tatarsundet.

Tjechovs skildring av Sachalin som fick den lakoniska titeln *Ön Sachalin* är inte lika känd som de ovan nämnda verken, men räknas ändå till världslitteraturens stora. Sedan en tid tillbaka föreligger den i svensk nyutgåva på Norstedts förlag.

Vid tiden för Tjechovs besök hade Sachalin officiellt tillhört det tsaristiska Ryssland i femton år. Tjechovs bok avslöjade skrämmande missförhållanden och framkallade indignation bland reformsinnade i såväl Ryssland som i utlandet. *Ön Sachalin* kan fortfarande läsas med stor behållning, inte minst därför att förhållanden liknande dem som författaren beskriver existerar litet varstans ännu i

denna dag.

Sachalin ligger närmare bestämt i Ochotska havet och spärar Amurflodens mynning och därtill ett gott stycke av Sibiriens ostkust från havet. Tjechovs skildring av ön vinner i trovärdighet genom sitt sansade anslag och lågmälda beskrivning av både fysiska och andliga missförhållanden.

Om det hemska straffarbetet i gruvan i Due skriver Tjechov så: "Det som gör arbetet i gruvorna så exceptionellt svårt är inte att man arbetar under jorden i mörka och fuktiga gångar där man måste ömsom huka sig, ömsom krypa (...) Att arbetet är så exceptionellt hårt beror i själva verket inte på dess art utan på miljön, på slöheten och samvetslösheten hos lägre tjänstemän – man måste ständigt tåla oförsämdheter, orättvisor och godtycke. De som är rika dricker te och de fattiga arbetar, vakterna lurar öppet sina överordnade, oundvikliga sammanstötningar mellan gruv- och fängelseadministrationen ger upphov till skvaller, förtal och all möjlig oreda, som framför allt drabbar folk i beroendeställning."

Som framgår av denna beskrivning är det alltså inte bara straffångarna – av vilka några ständigt bar kedjor, andra befann sig i olika grader av tvång – utan också personalen som tar skada av vistelsen på Sachalin. Förhållandena var ibland helt omänskliga. Frigivna fångar fortsatte likväl oftast att bo kvar på ön, och av Tjechovs berättelse framgår att det kunde vara mycket svårt eller omöjligt att skilja fångklientelet från de fria invånarna; stundom var gränserna flytande.

Den andliga verkligheten kan lämpligen bedömas utifrån detta citat: "Hos de deporterade märker man laster och perversa bö-

jelser som framförallt är karakteristiska för undertryckta, förslavade, utsvultna människor som lever i ständig skräck. Lögnaktighet, list, feghet, klenmodighet, förtal, stöld, hemliga laster av alla slag är den arsenal som den fönedrade befolkningen eller åtminstone största delen av den ställer upp mot chefer och uppsyningsmän som man inte tycker om, är rädda för och räknar som sina fiender."

Trots den berömda författarens mörka skildring av Sachalin tvingas man ändå till reflektionen, att de flesta av förhållandena i tsarens Ryssland kan betecknas som rena idyllen jämfört med hur det senare blev i Sovjetunionen under kommunismen.

Avslutningsvis skall det sägas att Sachalin under det japanska styret i samband med Andra världskriget fortsatte att fungera som fängö. Den japanska administrationen tvångsflyttade dit 150 000 koreaner vilka utnyttjades som slavarbetare i gruvorna. Då rådde om möjligt ännu värre förhållanden än under ryssarna tidigare. Några av de sydkoreaner som forslades till Sachalin med våld återkom först för ett par år sedan till Republiken Korea.

Tommy Hansson

Anton Tjechov: Ön Sachalin (nyutgåva i svensk översättning). Norstedts. ISBN 91-1-921392-1.

Nya fronter?

Bo Hugemark är redaktör för en bok med titeln *Nya fronter?* Boken har också en undertitel, *1943 – spänd väntan*.

I boken belyses och skildras skeenden och tilldragelser under beredskapsåren, och som författare medverkar en rad experter på militär och politisk historia.

Tyngdpunkten i framställningen är förlagd till 1943, det

är då Sverige lade om den säkerhetspolitiska kursen till förmån för de allierade. En av bokens författare, Kent Zetterberg, betecknar Sveriges säkerhetspolitik under 1943 som "en balansakt på slak lina mellan de krigförande".

Förändringen i säkerhetspolitiken hade sin grund i att Tyskland inte längre sågs som en framtida segrarmakt i Europa.

För Tyskland framstod Sverige efter omsvängningen i politiken som en potentiell fiende, och i mars 1943 gav Hitler order om att i preventivt syfte planera en anfallsoperation mot Sverige, i vilken en pansardivision från Norge skulle ingå.

De allierade å sin sida analyserade möjligheterna att öppna en ny front mot Tyskland från Sverige, men de fann, att ett sådant företag skulle bli alltför dyrbart militärt sett.

Vid Moskva-konferensen på hösten 1943 gjorde Stalin ett överraskande utspel genom att föreslå att Sverige skulle upplåta flygbaser för allierat flyg. Churchill, som hade ett starkt personligt intresse av att dra in Sverige i kriget, och som flera gånger gjort försök i den riktningen, blev upprymd av att Stalin också ville ha Sverige med i koalitionen mot Tyskland.

Det ryska förslaget stötte emellertid på patrull hos de brittiska och amerikanska militärledningarna, men de båda västmakterna gick dock med på att hänskjuta frågan om flygbaserna till ytterligare utredning. Att Stalin inte drev denna fråga till sin spets får troligen tillskrivas västmakternas försäkran att man ville öppna en andra front i Europa följande år.

Avvisandet av förslaget om att utnyttja svenska flygbaser för luftangreppen på Tyskland innebar emellertid inte att västmakterna respekterade Sveriges neutralitet vad gällde svenskt luftrum. Från 1943 ägde massiva överflygningar av svenskt ter-

ritorium rum, överflygningar som ökade i omfattning och som blev rutin vid framförallt brittiska nattbombningar av mål i Tyskland.

Från svenskt håll framfördes lama och hovsamma protester, vilka de brittiska myndigheterna fullständigt ignorerade.

Den på Hitlers order uppsatta pansardivisionen i Norge hade på sensommaren 1943 nått en avsevärd slagstyrka. Krigsutvecklingen gjorde dock att den för en blixaktion mot Sverige uppbyggda divisionen först överfördes till Frankrike och därefter till östfronten, där divisionen till stora delar förintades sommaren 1944. På grund av förändringarna i säkerhetspolitiken 1943 återtog Sverige en rad eftergifter till Tyskland, däribland transiteringsavtalet från 1940. Handelsutbytet länderna emellan hölls dock uppe på en förhållandevis hög nivå, vilket var av intresse för båda parter.

För Sveriges vidkommande var handeln med Tyskland av stor vikt ur uppställnings- och försörjningssynpunkt. Från tysk sida var det angeläget att importen av den högvärdiga svenska malmen och de strategiskt vik-

tiga kullagren kunde fortsätta.

Kent Zetterberg säger i sin framställning, att Sveriges uppställning och handelspolitik räddade landet från att bli indraget i kriget 1943.

David Stavenheim

Bo Hugemark (red): Nya fronter? Probus ISBN 91-87184-39-X.

En personlig dokumentär om Bofors

Den 1 september 1995 kunde man i inrikesnyheterna höra att hundratals dokument rörande de så kallade Boforskontona i schweiziska banker ska lämnas ut till Indien. Landets polis vill försöka klarlägga om Bofors mutade sig till en miljardorder på fälthaubitsar till Indien 1986. Bofors har satt in 319 miljoner kronor på schweiziska bankkonton. Det är okänt vilka som fått miljonerna.

Författaren Chitra Subramanian (född 1958) är indisk frilansjournalist verksam i Genève. Hon är medarbetare i tidningen *Hindu*. År 1987 sattes hon på uppdraget att följa upp alla rykten som cirkulerade om

att vissa indiska toppolitiker skulle ha mutats av vårt svenska Bofors i samband med ett stort indiskt köp av artilleri. Hon lutar till hemliga uppgiftslämnare som kallar sig *Kaa*, *Snowman* och *Sting* – den sistnämnde en svensk. Hennes arbete pågick i fem år. *Sting* var hennes främsta informationskälla när det gällde Bofors. Han uppgav att Martin Ardbo skulle ha fått hotelsebrev.

I Sverige ger i dag namnet Bofors en trist, vemodig känsla. I Indien är ordet Bofors synonymt med ordet för "mycket stor muta". Indierna vet. Rajiv Gandhi och hans regering föll i november 1989. Den stora Boforsordern, Sveriges genom tiderna största, kom till stånd genom att stora mutor utbetalats till höga indiska politiker med flera andra personer. Denna boks författare, som hade sitt jobb i Genève hade "bara" att kolla schweiziska bankkonton gällande företaget Bofors. Men bara det är en journalistbragd med tanke på att sådana konton är strikt hemliga. Subramanian hade emellertid sådana kontakter att det hela kunde rullas upp. Det handlar här om en författare som kan

Boforsaffären utan och innan. Hon fortsätter än idag att arbeta med affären Bofors. Att arbetet är tidsödande beror på snårigheten. Slutsatserna författaren dragit är att inte bara den indiska regeringen och det indiska systemet svek. Även det svenska systemet svek. Det omfattade svenska bedrägeriet har rest frågor om vilken roll Olof Palme kan ha spelat i sammanhanget.

Men det finns ytterligare personer som är med och avslöjar. I vårt land gjordes det sensationella upptäckter på Sverige Radio. Så här lät det i radion 16 april 1987:

"Sveriges Radio meddelade i dag att vapenföretaget Bofors fått Sveriges allra största exportorder genom att betala mutor till högt uppsatta politiker och nyckelmän inom försvaret, via hemliga bankkonton i Schweiz..."

Tack för det Börje Remdahl och Jan Mosander.

Arne Sundström

Chitra Subramanian: En personlig betraktelse om Bofors. Wahlström & Widstrand.

CONTRA 4 1996

I kommande nummer av Contra kommer vi bland annat att belysa svensk kulturpolitik såväl utifrån ett rikstäckande som kommunalt perspektiv. Vår artikelserie om det kalla krigets hjältar fortsätter med en presentation av den kontroversielle före detta FBI-chefen J. Edgar Hoover. Och i vanlig ordning mycket, mycket mer!

...kommer i augusti